

Totta vai tarua

– fantasiakuvan luominen aikakauslehden kanteen

Heidi Söyrinki

Tekijä(t) Heidi Söyrinki	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Totta vai tarua – fantasiakuvan luominen aikakauslehden kanteen	Sivu- ja liitesivumäärä 46+2
<p>Opinnäytetyössä tutkitaan valokuvien manipulaatiota historiasta tähän päivään sekä yhdistelmäkuviin rakentamiseen liittyvää työprosessia aikakauslehden kansikuvaksi. Työ jakaantuu teoriaosuuteen ja empiiriseen osaan.</p> <p>Digitaalisesta kuvankäsittelystä on tullut yhä yleisempää: lähes kaikkia mediassa julkaistavia kuvia käsitellään jossain määrin. Kuvankäsittelyllä viitataan esimerkiksi kuvan sävyalan muokkaamiseen tai jopa kokonaan uuden kuvan luomiseen useammasta kuvasta. Tällaista kuvaa voidaan kutsua yhdistelmäkuva tai komposiittikuva.</p> <p>Työn teoriaosassa tarkastellaan, missä käsitellyt kuvia käytetään ja pohditaan valokuvan suhdetta todellisuuteen.</p> <p>Aikakauslehdissä otettiin 2000-luvulla käyttöön tarkat lehti- ja kuvakonseptit, joista lehtien AD:t vastaavat. Samalla suunnittelevat ja neuvottelevat työprosessit yleistyivät. Aikakauslehtien tuotettujen kuvien tulee sopia lehden linjaan ja ulkoasuun. Käsitteellinen kuva perustuu visuaaliseen ideaan, joka on tietoisesti rakennettu.</p> <p>Empiirisessä osassa mallinnetaan ja käydään läpi Lapsen Maailma -lehden kansikuvan työprosessia. Lisäksi annetaan vinkkejä yhdistelmäkuva suunnitteluun. Opinnäytetyössä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti digitaalisen yhdistelmäkuva suunnitteluun liittyviä asioita tiimityöskentelyssä. Havainnot perustuvat muistiinpanoihin, tiimin jäsenten haastatteluihin sekä opinnäytetyön tekijän omiin havaintoihin kuvankäsittelijän roolissa kahden ja puolen vuoden aikana.</p>	
Asiasanat Kuvankäsittely, yhdistelmäkuva, kuvajournalismi, kuvamanipulaatio, komposiittikuva, aikakauslehti	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Lastensuojelun keskusliitto ja Lapsen Maailma -lehti	2
1.2	Kansitiimi esittäytyy.....	3
1.3	Keskeiset käsitteet	3
2	Uskoako kuvaan vai ei?	5
2.1	Peukaloitujen kuvien historia	5
2.2	Manipuloitujen kuvien käyttö.....	9
2.3	Uutiskuvaus ja kuvajournalismi.....	13
2.4	Aikakauslehti.....	14
2.4.1	Historiaa ja faktoja	15
2.4.2	Aikakauslehden kuvat.....	16
2.4.3	Kansi on lehden tärkein sivu	17
2.5	Valokuvan suhde todellisuuteen	18
2.6	Valokuvan tulkinta.....	20
2.7	Luovuus, inspiraatio ja suunnittelu.....	21
3	CASE: Lapsen Maailma -lehden kansikuvat	23
3.1	Postikortit – pienet ihmeet inspiraation lähteenä	23
3.2	Työprosessi.....	26
3.3	Oma roolini kuvankäsittelijänä	29
3.4	Case: Syyskuun kansi 2014.....	30
3.5	Muutoksia formaattiin.....	30
4	Tuloksia ja vinkkejä	33
4.1	Lukijapalaute ja Edit-kansikilpailu	33
4.2	Mitä on opittu – arvioita työprosessin kehittymisestä.....	35
4.3	Töiden arviointia.....	36
4.4	Kymmenen vinkkiä yhdistelmäkuvan suunnitteluun.....	37
5	Opinnäytetyön arviointi.....	39
	Lähteet	41
	Liitteet	47

1 Johdanto

Täytyy ihan erikseen kehua kantta: tyttöritari suden kanssa puhutteli minua kovasti. Ihmisiä lokeroidaan perinteisiin sukupuolirooleihin muutenkin ihan tarpeeksi, joten on hienoa, jos Lapsen Maailman kanssa voi olla tyttö tai poika, pitkä- tai lyhyttukkaisena, esiintymässä sellaisena kuin on, ilman valmista roolijakoa. (Anni Kytömäki, kirjailija, Lapsen Maailma -lehden kolumnisti)

Kuva 1. Lapsen Maailma -lehden kansi 12/2014

Lastensuojelun Keskusliiton julkaiseman Lapsen Maailma -lehden toimituspäällikkö Anu Jämsén sai idean mielikuvituksellisia elementtejä sisältävistä kansikuvista käytyään fantasiakortteja esittelevässä Surrealismia ja silmänlumetta -näyttelyssä Valokuvataiteen museossa elokuussa 2013. Lehdessä on paljon asiasisältöä ja kanteen puolestaan haluttiin jotain uutta, hauskaa ja erilaista.

Lapsen Maailma -lehden kanssa on aina esiintynyt lapsi, mutta valokuvaan oli mahdollista liittää myös epätodellisia elementtejä, jotka kuvastavat lapsen sisäistä maailmaa ja mielikuvitusta. Lapsi ei tee rajaa samalla tavalla kuin aikuinen sen välillä, mikä on mahdollista tai todellista ja mikä taas ei. Sen vuoksi näimme, että fantasiakuvat sopivat juuri tämän lehden kansikuviksi.

Olen tehnyt Lapsen Maailma -lehden kansia kuvankäsittelijän roolissa parisen vuotta kansitiimin kanssa. Koska konseptimme eroaa muista aikakauslehtien kansista, innostuin avaamaan työtapaamme ja päämääriämme.

Kuvia on manipuloitu valokuvauksen aamunkoitosta lähtien. Manipuloinnilla on edistetty poliittisia, taiteellisia ja kaupallisia päämääriä. Valokuvien muokkaus esimerkiksi mainonnassa, luontokuvauksessa, dokumentarisessa kuvauksessa ja uutistyyössä on herättänyt

vilkasta keskustelua. Todellisuudesta erkanevat kuvat herättävät iloa, ihmetystä, hämmennystä, ärtymystä ja jopa vihaa niiden käytöstä riippuen.

Aikakauslehdissä on paljon erilaisia kuvia, mutta etenkin lehtien kansikuvat suunnitellaan hyvin tarkkaan ryhmätyönä ja niistä neuvotellaan koko tuotantoprosessien ajan, jotta ne edustaisivat lehden maailmankuvaa, linjaa ja kontekstia.

Työssäni käsittelen valokuvien muokkausta ja yhdistelmäkuvia – kuvia, jotka muodostetaan useammasta kuvasta yhdeksi uudeksi kokonaisuudeksi. Teoriaosassa pyrin löytämään vastauksia siihen, miksi ja mihin käyttötarkoitukseen kuvia manipuloidaan. Empiiriosassa osassa tarkastelen kuvien suunnitteluun liittyviä seikkoja sekä työprosessin etene- mistä Lapsen Maailma -lehdessä. Toivon työni empiirisen osuuden valaisevan koko suunnitteluprosessia aikakauslehden kontekstissa.

1.1 Lastensuojelun keskusliitto ja Lapsen Maailma -lehti

Lastensuojelun Keskusliitto on toiminut aktiivisena vaikuttajana lapsen oikeuksien puolesta vuodesta 1937. Sen tehtävä on kehittää lastensuojelua ja vaalia lapsen oikeuksia kansallisella ja eurooppalaisella tasolla. Keskusliittoon kuuluu 94 jäsenjärjestöä ja 39 kunta- tai kuntayhtymäjäsentä. (Lastensuojelun keskusliitto.)

Lapsen Maailma -lehti on keskusliiton kuukausittain ilmestyvä julkaisu, joka käsittelee lasten ja nuorten kasvatusta sekä lastensuojeluun liittyviä asioita. Lehti on suunnattu lapsiperheille ja lasten kanssa työskenteleville. Tänä vuonna ilmestyy lehden 75. vuosikerta. (Lapsen Maailma.)

Lapsen Maailma on toiseksi profiloivin naisten erikoisaikakauslehti ikäryhmässä 30–49-vuotiaat naiset. Lehden tyypillinen lukija on 30–49-vuotias korkeasti koulutettu toimihenkilönainen, joka tekee yksin perheensä päivittäisostopäätökset. Hänellä on lapsia, jotka asuvat kotona. Talouden bruttotulot ovat 35–75 000 euroa vuodessa. (Lapsen Maailma. Mediakortti 2015.)

Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa, sen levikki on 14 858 ja lukijamäärä 56 000. Lehti on Aikakauslehtien Liiton sekä Kultti ry:n jäsen. (Lapsen Maailma).

Kuva 2. Lapsen Maailman kansitiimi: toimituspäällikkö Anu Jämsén (vas.), kuvankäsittelijä Heidi Söyrinki, AD Merja Hyvönen ja valokuvaaja Katriina Roiha (Kuva: Katriina Roiha)

1.2 Kansitiimi esittäytyy

Lapsen Maailma -aikakauslehden toimituspäällikkönä on toiminut Anu Jämsén vuodesta 2002 lähtien. Hänen työparinaan on toiminut lehden AD Merja Hyvönen, joka on suunnitellut lehden ulkoasun ja taittanut lehteä vuodesta 1998 lähtien. Lehden kansikuvan on kuvannut 10 vuoden ajan valokuvaaja Katriina Roiha. Tammikuusta 2014 kansiformaatin muuttuessa pääsin osaksi tiimiä kuvankäsittelijänä. Neljän idearikkaan hengen voimin olemme ideoineet ja toteuttaneet 26 kappaletta, joissa lapsi on seikkaillut mielikuvitusmaailmassa.

1.3 Keskeiset käsitteet

Kollaasi (*collage*) on teos, johon on leikkaamalla ja liimaamalla yhdistelty kuvaelementtejä eri materiaaleista yhdelle pinnalle (Kalha 2012, 18).

Montaasi (*fotoassemblage*)

Aito fotomontaasi tehdään valottamalla eri negatiiveja yhdelle paperille tai leikkaamalla eri elementit yhdeksi negatiiviksi. Fotomontaasi on tavallaan kollaasi, jossa käytetään liiman sijasta valokuvatekniikkaa. Kun kuva on valotettu yhdeksi kiinteäksi pinnaksi, kyse on fotomontaasista ja jos teos on tehty liimaamalla, se on kollaasi. (Kalha 2012, 19.)

Yhdistelmäkuva, komposiittikuva (*composite image*)

on digitaalisesti käsitelty kuva, joka luodaan useasta eri kuvasta yhdeksi uudeksi kuvaksi kuvankäsittelyohjelmassa (Mäenpää 2008, 95).

Montaasi- ja kollaasitekniikka

Kollaasitekniikka on ollut käytössä jo vuosisatoja, mutta taidehistoriassa käsite on varsin uusi. Sitä ruvettiin käyttämään 1900-luvun alussa, kun kubistit Georges Braque ja Pablo Picasso alkoivat suosia menetelmää töissään. He yhdistelivät töihinsä paperia, pahvia, kangasta, sanomalehtiä ja luonnonmateriaaleja, kuten heiniä ja hiekkaa. (Kalha 2012, 19.)

2 Uskoako kuvaan vai ei?

Digitaalisen kuvankäsittelyn yleistyminen on vaikuttanut siihen, miten ihmiset katsovat kuvia tänä päivänä. Kuviin ei enää automaattisesti luoteta, eikä niiden uskota kuvastavan totuutta. Toisaalta kuvia on manipuloitu jo valokuvauksen keksimisestä lähtien. Vaikka teknologia on kehittynyt, kuvien muokkaaminen jatkaa vanhoja traditioita. Valokuvia muokataan mainonnan, median, muodin, politiikan ja taiteen tarpeisiin. Itse asiassa voidaan jopa väittää, että ei ole olemassa täysin manipuloimatonta kuvaa. Visuaalinen totuus alkaa muokkautua siitä hetkestä, kun valokuvaaja tarttuu kameraansa, joten jokainen kuva on kymmenien tietoisten ja tiedostamattomien ratkaisujen lopputulos. (Fineman 2012, 6.)

2.1 Peukaloitujen kuvien historia

Kameroita edelsi pimeä huone, *camera obscura*, joka tunnettiin jo 400-luvulla eaa. Siinä todellisuus heijastetaan reiän kautta tasaiselle pinnalle ja saadaan kuva kohteesta nurinpäin. Camera obscura perustuu optiseen ilmiöön, jossa valo kulkee pienen reiän lävitse muodostaen kuvan vastakkaiseen pintaan. 1600-luvulla reikä korvattiin kuperalla linssillä, jolloin saatiin lisää valoa ja taidemaalarit pystyivät paremmin käyttämään camera obscuraa piirtämisen apuvälineenä. (Saraste 1980, 19-20.)

1700-luvun italialainen taidemaalari Canaletto käytti camera obscuraa maisemamaalauksen apuna ja sai näin tehtyä tarkan piirroksen Venetsiasta (The National Gallery). Canaletto kuitenkin kaunisteli maalauksissaan todellisuutta ja teki niistä värikkäitä ja eloisia.

Kuva 3. Canaletton taulu Venetsiasta vuodelta 1730 (Kuva: Wall Street Journal, 20.09.2012)

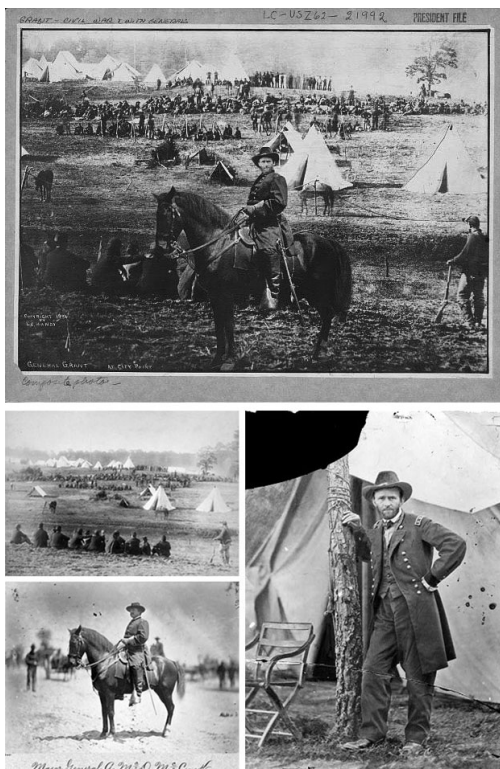

Kun camera obscuraa kehiteltiin ja se yhdistettiin valoherkkään paperiin, keksittiin valokuvaus. Valokuvauksen uranuurtajia olivat taiteilija Louis Daguerre ja kemisti Joseph Nicéphore Niépce, joka onnistui ottamaan valokuvan ensimmäistä kertaa vuonna 1826. Daguerre kehitti kameran mekanismeja ja Niépce kuvalevyjen kemiallista koostumusta. Daguerrotypiamenetelmä oli keksintö, joka julkistettiin vuonna 1839 ja siitä tuli pian sensaatio. Kuvaa valotettiin 10–20 minuuttia, minkä jälkeen se muodostui hopeapinnoitetulle, jodilla käsitellylle kuparilevyille. Kuvat olivat mustavalkoisia ja niissä oli tarkkoja yksityiskohtia, mutta ne olivat hyvin hauraita. (Saraste 1980, 25–26.)

Ranskan Tiedeakatemia osti menetelmän oikeudet, ja keksintö levisi nopeasti ympäri maailmaa. Patenttivapaus vapautti keksinnön, jolloin kuka tahansa saattoi kehittää sitä parhaansa mukaan. Muutaman vuosikymmenen kuluessa menetelmä kehittyi ja korvattiin helpommilla metodeilla ja materiaaleilla. (Saraste 1980, 30.)

Valokuvia on muokattu valokuvauksen alkuajoista lähtien milloin mistäkin syystä. Kuvia manipuloitiin poliittisissa tarkoituksissa jo 1860-luvulla Amerikassa.

Amerikan sisällissotaa oli lähetetty kuvaamaan noin 300 valokuvaajaa, mutta suurin osa otti lähinnä muotokuvia sotilaista (Saraste 1980, 98). Pohjoisvaltioita johtanut kenraali Ulysses S. Grantia esittävä kuva on kolmen kuvan yhdistelmä. Pää on Grantin muotokuvasta, hevonen ja vartalo ovat majuri McCookin kuvasta ja taustalla on kuva etelävaltioiden vangeista. (Photo tampering throughout history.)

Kuva 4. Kuvamanipulaatiota Amerikan sisällissodan ajalta (Kuva: Photo tampering throughout history)

Manipulaatiota on käytetty sotien ja poliittisen propagandan apuvälineenä myöhemminkin. Poliittiset johtajat kuten Stalin, Hitler ja Mao Zedong poistattivat valokuvista henkilöitä, jotka olivat joutuneet heidän epäsuosioon (Photo Tampering Throughout history).

Taidevalokuvauksen isänä pidetään Oscar Gustave Rejlanderia, joka todennäköisesti loi ensimmäiset fotomontaasit. Hänen teoksensa *The two ways of Life* vuodelta 1857 muodostui 32 negatiivista. Hän valokuvasi jokaisen kuvan erikseen ja lopulta kuvasi ne yhdeksi teokseksi. Kuvan luominen kesti kuusi viikkoa. Kuvassa nuori mies pätkäilee siveellisen ja paheellisen elämän vaihtoehtoja. Vaikka kuva herätti alastomuuden takia pahennusta viktoriaanisessa Englannissa, itse kuningatar Viktoria osti kuvasta kopion puolisolleen 10 guinealla. (Codex99; PetaPixel 2013a; Saraste 1980, 81.)

Kuva 5. Oscar Gustave Rejlanderin "The Two Ways of Life" vuodelta 1857 (Kuva: Mai Mano Haz, 1.10.2012)

Valokuvauksen taidesuuntauksena piktorialismi korosti kuvan esteettisiä ominaisuuksia, sen kulta-aikaa oli 1800-luvun loppu ja 1900-luvun alku. Piktorialistisissa valokuvissa jäljiteltiin maalaustaidetta. Kuville oli ominaista pehmeäsävyisyys, hämyisyys ja epätarkkuus. Valokuvaa käsiteltiin kehitysprosessin aikana, jotta kuvan tunnelmaa ja tunteellista vaikutusta voitiin muokata. Valokuvaajat manipuloivat kuvia, jotta he voisivat *luoda* kuvan enemmän kuin vain taltioida totuutta. Myös kuvien pintaa saatettiin käsitellä pensselein tai manipuloida muilla keinoin. Piktorialistista suuntausta edustivat Henry Peach Robinson, Edward Steichen ja Alfred Stieglitz. (Hostetler 2004; King; Orvell 2013.)

Henry Peach Robinson myös kirjoitti paljon tekniikasta nimeltä ”yhdistelevä painaminen” (*combining printing*), jolla hän loi kuvia. Hän totesi, että joskus on syytä muokata ja yhdistellä kuvia, jotta kuvan tarinaan saadaan oikeanlainen tunnelma ja harmonia aikaiseksi. (Orvell 2013.)

Kuva 6. Henry Peach Robinsonin fotomontaasi "Fading Away" vuodelta 1858 (Kuva: Art Blart, 21.01.2013)

Amerikkalaisissa *Life*- ja *Look* -aikakauslehdissä julkaistiin kuvia, jotka kuuluvat sosiaalisen dokumentarismien kenttään. Tunnetuimpia tämän suuntauksen edustajia on Eugene Smith, joka kehitti niin sanotun valokuvaesseen. Hän kuvasi muun muassa toisen maailman sodan aikana rintamalla ja Japanissa Minamatan kaupungissa tehtaan raskasmetallimyrkkyjen aiheuttamaan neurologiseen oireyhtymään sairastuneita. (International Centre of Photography.)

Vuonna 2013 Metropolitan Museum of Artissa järjestettiin näyttely *Faking it – Manipulated Photography before Photoshop*. Sen yhteydessä pidettiin aihetta käsittelevä symposiumi *Truth, Lies, and Photographs*, jossa Temple Universityn professori Miles D. Orvell tarkasteli sosiaalista dokumentoivaa valokuvausta ja piktorialismia. Hän näki, että eroista huolimatta molemmissa suuntauksissa oli yhteistä se, että kuvia manipuloitiin jossain määrin ja valokuvaajat käyttivät samantapaisia menetelmiä saadakseen mieleisensä kuvan.

Dokumentaarinen valokuvaaja Eugen Smith otti useita kuvia leipiä päänsä päällä kanta-
vasta naisesta ennen kuin oli tyytyväinen otokseen valokuvaesseeessään Spanish Village.
Toisin sanoen hän ohjasi naista kävelemään useita kertoja rakennuksen ovelle, kunnes
otos oli hänen mieleisensä. Orvellin mukaan oli aivan yleistä, että saavuttaakseen halu-
tunlaisen representaation, valokuvaajat asettelivat ihmisiä ja esineitä mielensä mukaisek-
si. Näin kuva näyttäisi siltä, miten kuvaajat sen mielessään näkivät – samoin tekivät myös
monet sosiaaliset dokumentaristit, jotka kuvasivat ”puhdasta totuutta”. (Orvell 2012.)

Smithin kuvaessee Albert Schweitzerista vuodelta 1954 sisälsi kuvan, joka oli muokattu
kahdesta kuvasta, mikä oli Life-lehden sääntöjen vastaista. Asia tosin paljastui vasta 30
vuotta myöhemmin, kun Smithin elämäkertaa kirjoittanut Glenn Willumson tutki vanhoja
negatiiveja. (The Museum of Hoaxes.)

Valokuvan dilemma on aina ollut olemassa: toisaalta valokuva kuvastaa todellisuutta, mut-
ta samalla se voi olla myös esteettisesti kaunis ja taiteellinen. Eugene Smith ja muut hä-
nen aikalaisensa eivät nähneet taiteen ja dokumentoinnin välistä konfliktia. Smith totesi-
kin: ”Olen aina taiteilija, joka yrittää tuoda taiteellista suuruutta työhönsä, mutta olen myös
rehellisyyteen pyrkivä journalisti (*I'm always the artist trying to bring artist greatness to my
work, I am the journalist trying to be honest.*)” (Orvell 2012.)

2.2 Manipuloitujen kuvien käyttö

Vaikka kuvia on manipuloitu valokuvauksen alkua ajoista lähtien, on digikameroiden ja ku-
vankäsittelyohjelmien yleistymisen tehnyt sen mahdolliseksi kenelle tahansa. Digitaalinen
kuvankäsittely on nopeaa ja helppoa. Hyvin yleistä on muokata kuvien sävyjä, värikylläi-
syyttä, kontrastia ja terävyyttä. Kuvankäsittelyohjelmien työkalut ovat jatkoa samoille tek-
niikoille, joita on käytetty pimiöissäkin. Vaalennusta, tummennusta, pehmennystä, häivy-
tämistä, syväämistä – mahdollisuudet kuvan muokkaukseen ovat moninaiset.

Digitaalinen kuvankäsittely tarkoittaa kuvatiedostojen pikseleiden muokkaamista kuvankä-
sittelyohjelmalla. Ohjelmia on useita maksullisista ilmaiisiin. Ilmaisia ohjelmia on muun-
muassa Gimp ja Paint.net, maksullisia ovat Corel Paint, Pixelmator, ACDSee ja tunne-
tuimpana Adobe Photoshop, joka on yleisin ammattikäytössä etenkin kuvaelementtejä
yhdisteltäessä. Adobe Lightroom on monen valokuvaajan valinta kuvien muokkaamiseen,
ohjelmalla voidaan säätää valokuvien värejä ja sävyjä, rajata, suoristaa vääristyneitä kuvia
ja luoda panoraamoja.

Valokuvia käsitellään hyvin eri tavoin eri tarkoituksiin. Kuvankäsittely voi olla vaikkapa vain hienoista sävyjen säätöä, joidenkin häiritsevien elementtien poistamista tai tapa tehdä kokonaan uusi kuva useita kuvia yhdistelemällä. Käsitellyt kuvat ovat lähes standardi muoti- ja mainoskuvissa. Yhdistelmäkuviin voi yhtä hyvin yhdistää grafiikkaa, piirroksia ja maalauksia kuin valokuvia. Yhdistelemällä voi saada aikaiseksi mitä hätkähdyttävämpiä ja erottuvampia kuvia, vain tekijän mielikuvitus on rajana. Yhdistelmäkuviin käyttö on varsin yleistä, niitä löytyy muun muassa kirjojen, levyjen ja elokuvataallenteiden kansista. Myös konseptuaaliset taidevalokuvaajat hyödyntävät teoksissaan kuvankäsittelyn mahdollisuuksia.

Muotikuvissa ihmisten vartaloa ja kasvoja käsitellään näyttämään toisenlaisilta kuin ne luonnollisesti ovat. Pyrkimyksenä on saada ihmiset näyttämään mahdollisimman edustavilta. Iho silotetaan epätasaisuuksista ja rypyistä, vartalon kokoa ja mittasuhteita muutetaan ja sävyjä kirkastetaan. Mediassa esiintyvät muokatut naisvartalot ovat aiheuttaneet vilkasta keskustelua niiden nuorille tytöille ja naisille aiheuttamien ulkonäköpaineiden takia. Niiden sanotaan olevan ainakin osittainen syy lisääntyneisiin syömishäiriöihin, masentuneisuuteen ja huonoon itsetuntoon. Amerikassa on yritetty saada läpi lakialoite Truth in Advertising Act, joka kieltäisi ihmisten kuvien manipuloinnin mainonnassa juuri terveysystistä. Israelissa astui voimaan uusi laki vuonna 2013, ja nyt kuvien yhteydessä tulee ilmoittaa erikseen, jos niitä on käsitelty. (The Brave Girls Alliance; Govtrack; The Jewish Week.)

Kuva 7. Kuva näyttelijä Demi Mooresta Helena Rubinsteinin mainoksessa ennen ja jälkeen kuvankäsittelyn (Kuva: CBS News, 22.1.2010)

Mainoskuvissa voi myös luovuus kukkia ja kuviin voidaan lisätä mielikuvituksellisia elementtejä. Mainonnassa ja markkinoinnissa kuvilla halutaan herättää huomiota ja nostattaa ostohaluja. Monet mainoskuvaajat ja -graafikot ovat hyvin taitavia ja luovia työstäessään mielenkiintoisia ja uniikkeja kuvia. Kuvankäsittelyn avulla kuviin voidaan luoda erikoisia tilanteita ja efektejä, joiden avulla mainonnan sanomaa iskostetaan.

Kuva 9. Palkitun mainoskuvaaja Dimitri Daniloffin Camparille tekemä mainos. Daniloff on tunnettu näyttävistä kuvamanipulaatioistaan (Webneel.) (Kuva: millaj.com)

Manipuloidut kuvat herättävät ja ovat aina herättäneet hämmennystä ja vilkasta keskustelua niiden eettisyyden vuoksi. Pahimmillaan kuvien manipulointia on käytetty jopa rikolliseen toimintaan esimerkiksi Kiinassa, missä kommunistipoliitikkojen kasvoja on yhdistetty aikuisviihdenäyttelijöiden vartaloihin ja näin poliitikoilta on pystytty kiristämään miljoonia dollareita (The Daily Dot, 2013).

Fotomontaasin nykyaikaisena uranuurtajana voidaan pitää konseptuaalista valokuvaajaa Jerry Uelsmania, joka on manipuloinut kuvia pimiössään analogisin menetelmin 1960-luvulta lähtien. Hänen kuvansa ovat surrealistisia ja ajatuksia herättäviä taidekuvia. Tärkeintä Uelsmanille on ollut, että hän on voinut jakaa mielikuvituksensa tuotoksia katsojille ja saada heidät ajattelemaan kuvien merkitystä syvällisesti. (Harris 2016; Pittnick)

Kuva 10. Brooke Shadenin työ:
Character untold (Kuva:
brookeshaden.com)

Jotkut taidekuvaajat haluavat kertoa tarinoita, luoda uusia mielikuvituksellisia maailmoja ja muuntaa kuvaksi sen, mitä he näkevät mielikuvituksessaan. Tarinallisia, kuvankäsittelyohjelmalla muokattuja taidekuvia tekevät muun muassa valokuvaajat Brooke Shaden, Lara Zankoul ja Sarolta Ban. He luovat eriskummallisia ja epätodellisia kuvia yhdistelemällä useita kuvia ja muokkaamalla niiden sävyjä. Brooke Shaden suunnittelee kuvansa huolellisesti ennen kuvaamista ja käsittelee ne omalle konseptoidulle tyylilleen sopiviksi (Shaden 2013). Kuvissa on yleensä mystinen tunnelma, naishahmo ja maalaukselliset sävyt.

Komposiittikuvia käytetään ajoittain kansi- ja kuvituskuvina lehdistössä. Kuvien tulee sopia lehden linjaan ja ilmeeseen. Suomalaisen aikakauslehtien kansissa komposiittikuvia on ollut *Talouselämässä* ja *Suomen Kuvalehdessä*, ulkomaisissa lehdissä *Esquinessä*, *Time*ssa ja *Newsweek*issä. Miehillä suunnattu *Esquire*-lehti on tehnyt erikoisia ja erottuvia kansia 1930-luvulta lähtien, muun muassa miniatyyrin Andy Warholista, joka uppoaa Campbellin tomaattikeittopurkkiin.

Kuva 11. Esquiren retusoitu kansi
vuodelta 1969 (Kuva: esquire.com)

”Fotoshoppaamisesta” on tullut niin yleistä, että aiheesta on kirjoitettu lukuisia teoksia ja internet pursuaa erilaisia kuvankäsittelyyn erikoistuneita sivustoja, tutoriaaleja ja vinkkejä. Suosituinta sivustoja erilaisten luovien töiden esittelyyn ovat esimerkiksi DeviantArt ja Behance. Vuonna 2000 perustettu DeviantArt on suunnattu sekä kuvataiteilijoille että harrastajille monine kategorioineen, joita ovat esimerkiksi valokuvaus ja digitaalinen taide. Sivustolla on yli 38 miljoonaa jäsentä ja ladattuja töitä yli 330 miljoonaa (Deviant Art). Behance on Adoben vuonna 2012 hankkima maailmanlaajuinen portfoliosivusto, jossa luovien alojen ammattilaiset esittelevät töitään. Viime vuonna sivuston jäsenmäärä nousi kuuteen miljoonaan (Behance).

2.3 Uutiskuvaus ja kuvajournalismi

Vuonna 1947 lehtikuvaajat perustivat Robert Capan johdolla absoluuttiseen totuuteen pyrkivän valokuvaajien yhteisön Magnum Photos -kuvatoimiston, joka pyrki dokumentoimaan ja tallentamaan totuutta. Capan yksi päämäärä oli vapautua lehtien määräysvallasta ja pitää kuvien omistusoikeudet itsellään. Magnumin kuvaajat eivät myöskään halunneet luovuttaa negatiiveja lehdille ja vaativat kuvaajan nimen mainitsemista kuvien yhteydessä. (Schaefer 2008, 68–69.) Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteivät kuvaajat olisi käsitelleet kuviaan niiden ottamisen jälkeen. Kuvatoimiston omat editoijat ovat ainakin tummentaneet ja vaalentaneet kuvien eri kohtia (PetaPixel 2013b). Magnumin kuvia ei saa rajata tai muokata julkaistaessa ilman kuvaajalta saatua erillistä lupaa (Magnum Photos).

Uutistyydessä muokattuja kuvia ei juuri sallita. Esimerkiksi Associated Press lopetti yhteistyön Pulitzer-palkitun valokuvaajan Narciso Contrerasin kanssa havaittuaan, että hän oli poistanut videokameran yhdestä Syyrian konfliktia käsittelevästä kuvasta. AP poisti myös valokuvaajan 500 muuta otosta myynnistä. Toimistolla on tiukka nollatoleranssi: mitään ei saa lisätä tai poistaa, sillä kuvien tulee heijastaa todellisuutta. AP on poistanut kuvaarkistostaan myös Kuuban valtion julkaisemat Fidel Castron kuvat, koska niistä Castrolta oli digitaalisesti poistettu kuulolaite. (AP 2014a; AP 2014ab.)

Myös kotimaisilla medioilla kuten Helsingin Sanomilla ja Yleisradiolla on säännöt kuvien muokkauksesta.

Helsingin Sanomissa kuvien uskottavuus on tärkeä, koska yleisön pitää voida luottaa siihen, että uutisoidut jutut ovat totta. Kun kuvia käsitellään jälkikäteen, tulee se tehdä niin että uskottavuus säilyy. HS:n ohjeissa määritellään, että dokumenttikuva on todiste jostakin, joka on ollut olemassa, sen pitää olla uskottava ja ymmärrettävä. Uutiskuvaan ei saa lisätä eikä siitä saa poistaa mitään elementtejä, ei henkilöitä, värejä eikä pehmentää mi-

tään. Kuvan tulee vastata kuvaamisen hetkeä. Dokumenttikuvan värejä, kontrastia tai valoisuutta ei saa muuttaa niin, että kuvan sisältö muuttuu. Jos kuvaa on manipuloitu journalistisin perustein, se pitää ilmoittaa kuvan yhteydessä. (HSTV. Asiantuntijakeskustelu: Saako uutiskuvaa käsitellä. 2015.)

Helsingin Sanomien pitkäaikainen valokuvaaja Sami Kero sanoo, että ohjeistoa tarvitaan läpinäkyvyyden kannalta. Valokuva on kytköksissä todellisuuteen, minkä vuoksi uutiskuvaajiin luotetaan. Kaikissa maissa ei kuitenkaan ole vastaavia sääntöjä. (HSTV. Asiantuntijakeskustelu: Saako uutiskuvaa käsitellä. 2015.)

Ylen lähtökohta on, että kuvaa voidaan käsitellä teknisen laadun parantamiseksi sen sisältöön kuitenkin koskematta. Kuvasta ei siis saa poistaa tai lisätä mitään niin kuin ei Helsingin Sanomissakaan. Toisaalta Ylellä myönnetään, että hyväksytyilläkin teknisillä menetelmillä voidaan kuvan tunnelmaa muuttaa rajusti. Ylen uutisten grafiikan osaston luovan tuottajan Touko Yrttimaan mukaan pahinta kuvien väärinkäyttöä uutistuotannossa on oman aatteen ujuttaminen viestintään. (Enroth 2009.)

Kuvien todellisuussuhde on erilainen eri medioissa, ja jokainen media rakentaa oman todellisuussuhteensa. Aikakauslehtikuvista väitellyt Hanna Weselius näkee, että tämä on ikään kuin yhteinen sopimus, jonka media tekee omien lukijoidensa kanssa. Mutta osaatko lukijat tulkita kuvaa, tietävätkö he minkälaiset arvot ja tavoitteet on taustalla? Jos katsoja tietää, mistä on kyse, voidaan esittää mitä tahansa kuvia, mutta jos tämä on epäselvää, ollaan ”vaarallisilla vesillä” kuten Weselius toteaa. (HSTV. Asiantuntijakeskustelu: Saako uutiskuvaa käsitellä. 2015.)

2.4 Aikakauslehti

Aikakauslehti on tilattava, irtonumerona ostettava tai jäsenyyden tai asiakkuuden perusteella vastaanotettava julkaisu, joka ilmestyy säännöllisesti vähintään kerran vuodessa. Se ei ole sisällöltään pääasiassa mainontaa, eikä mainosten osuus ylitä toimituksellisen sisällön osuutta. Aikakauslehti voi olla painettuna kooltaan, muodoltaan ja painopaperiltaan millainen tahansa ja digitaalisena luettavissa millä laitteella tahansa. (Aikakauslehden käsite, Aikakausmedia)

Aikakauslehdet rakentuvat teksteistä ja kuvista, jotka taiton avulla yhdistetään kokonaisuudeksi – viestejä ja merkityksiä sisältäväksi käyttöliittymäksi. Lehti on tehokas viestin, kun se suunnitellaan huolellisesti ja panostetaan sen kuvallisiin sekä verbaaleihin viesteihin (Rantanen 2007, 10–11). Tämä edellyttää toimittajien, valokuvaajien ja graafikoiden toimivaa yhteistyötä. Jokaisella lehdellä on oma lajityypinsä ja tyylinsä, jotka erottavat sen muista lehdistä. Lehden sisältö ja juttutyypit on suunniteltu kunkin lehden kohderyhmälle.

2.4.1 Historiaa ja faktoja

Yhteiskunnalliset muutokset olivat tärkeä osa lehtien kehityksessä: yleistyvä lukutaito, rasterilaatan keksiminen, painovapaus ja sensuurin väheneminen. Lehtikuvien aiheita olivat aluksi luonnonmullistukset ja sodat mutta myös julkisuuden henkilöistä kertovat jutut. 1800-luvun lopussa sanomalehtien ja aikakauslehtien roolit selkiytyivät. Aikakauslehdissä pyrittiin kertomaan asioiden taustoja laajemmin kuin sanomalehdissä. Varsinaisesta kuvajournalismista voidaan puhua vasta 1920-luvulta lähtien. Mainonta oli tärkeä osa kuvalehtiä, sillä se kattoi suurimmaksi osaksi lehtien julkaisemisesta aiheutuneita kuluja. Lehtien levikit kasvoivat kun hinnat alenivat. (Aikakausmedia 2013. Aikakauslehdistön historia; Saraste 1980, 92 ja 95.)

Kuvalehdistö alkoi kehittyä erityisesti Saksassa 1890-luvulta lähtien. Vuonna 1892 perustettu *Berliner Illustrierte Zeitungin* levikki ylsi jo miljoonaan ennen ensimmäisen maailman sodan alkua. Lehti kasvoi Euroopan suurimmaksi lehdeksi 1930-luvulle saavuttaessa kahden miljoonan levikillään. (Saraste, 95.)

Kuuluisat amerikkalaiset Life- ja Look -kuvalehdet perustuivat kuvalliseen antiin reportaaseineen, kuvaesseineen ja mainoksineen. Nämä lehdet ovat luoneet aikakauslehden nykyisen muodon ja rakenteen. Ne lakkautettiin 1970-luvun alussa kannattamattomina: kaupallinen televisio koettiin paremmaksi markkinointikanavaksi ja kuvalehtien ilmoitustulot romahtivat. (Weselius 2014, 35.)

Myös Suomessa lehtien lukijamäärät moninkertaistuivat 1920-luvulta lähtien ja alkoi syntyä harraste- ja erityisalojen lehtiä. Monia nykyisinkin olemassa olevia lehtiä syntyi vuosina 1920–1950, esimerkiksi Pirkka, Talouselämä, Kotipuutarha, Suomen Luonto, Valitut Palat, Kamerallehti, Aku Ankka, Tekniikan Maailma, Apu, Seura, Kotiliesi, Eeva ja Me Naiset. Nykyisin monet aikakauslehdet ovat luettavissa myös sähköisessä muodossa (Aikakausmedia 2013. Aikakauslehdistön historia).

Viestinnän kenttä on laajentuessaan tuonut aikakauslehdistölle uusia haasteita, ja kilpailu lukijoista kiristyy jatkuvasti. Uusia lehtiä on perustettu ja vanhoja lakkautettu, aikakauslehtien määrä on vähentynyt lähes 30 prosenttia kymmenen viime vuoden aikana, ja levikit ovat laskeneet. Sanomalehdissä on alkanut esiintyä yhä aikakauslehtimäisempiä juttutyyppejä. Kovan kilpailun seurauksena aikakauslehdet ovat suunnanneet sisältönsä pienemmille yleisöille ja terävöittäneet aikakauslehtimäisyyttään. (Aikakausmedia; Weselius 2014, 35 ja 46.)

Erilaisia aikakauslehtiä ilmestyy Suomessa nyt noin 4 000. Näistä yli puolet ilmestyy 4–11 kertaa vuodessa. 94 prosenttia aikakauslehdistä jaetaan kotiin tai työpaikalle. Irtonumeroina lehtiä myydään 6 prosenttia. Kappalemääräisesti lehtiä jaettiin viime vuonna yhteensä 233,9 milj. kappaletta. (Aikakauslehti faktat 2015.)

Lehdet voidaan jakaa yleisölehtiin, ammatti- ja järjestölehtiin sekä asiakaslehtiin.

Taulukko 1. Aikakauslehtinimikkeiden määrä Suomessa ilmestymiskertojen mukaan vuosina 2004 ja 2014 (Aikakausmedia)

	1 krt vko	1–2 krt kk	4–11 krt vuosi	1–3 krt vuosi	Yhteensä
2004	61	418	3 074	2 179	5 732
2014	35	346	2 090	1 635	4 106

2.4.2 Aikakauslehden kuvat

Aikakauslehti on kirjoitetun ja visuaalisen kielen yhdistelmä. Kirjoitetut jutut vaativat ajattelua, kuvat taas vaikuttavat lukijan tunteisiin. Kuvilla on tärkeä rooli tarinankerronnassa. (Rantanen 2007, 135.)

Aikakauslehdissä julkaistaan monenlaisia kuvia, kuten henkilökuvia, tuotekuvia, sisustus- ja muotikuvia, ruokakuvia ja kuvituskuvia (Weselius 2014, 23). Erikoisaikakauslehdissä kansikuva liittyy lehden aihepiiriin: esimerkiksi sisustuslehtien kannessa on kauniisti sisustettu tila ja veneilylehden kannessa moottori- tai purjeverene. Naistenlehtien kansissa poseeraa useimmiten tunnettu, huoliteltu naishenkilö hymy huulillaan.

Kuvan tehtävä on nostattaa tunteita, mikä tarkoittaa aikakauslehdessä yleensä positiivisia tunteita. Aikakauslehdille tuotetaan paljon hyvin omaleimaisia valokuvia. Kuvien henkilöitä on saatettu pukea, maskeerata ja lavastaa tilanteisiin niin omintakeisesti, että vain yhteiskyseisen lehden tiettyyn juttutyyppeihin auttaa ymmärtämään kuvan merkityksen. (Weselius 2014, 38.)

Hanna Weselius tutkii väitöskirjassaan *Suunniteltu kuva* aikakauslehtien kuvien rakentamista. Hän toteaa, että 2000-luvun myötä käyttöön otettiin tarkat lehti- ja kuvakonseptit, joista lehtien AD:t alkoivat olla yhä suuremmissa vastuissa. Samalla yleistyi suunnitteleva ja editoiva työskentelytapa. Valokuvien tulee olla linjassa lehden ulkoasun ja konseptin

kanssa. Aikakauslehdet rakentavat lukijoilleen omia maailmoja uniikkien konseptiensa kehyksestä. Eräs Weseliuksen aikakauslehdessä työskentelevä haastateltava näki kuvalle kolme päätehtävää aikakauslehdessä: pysäyttämisen, koskettamisen ja yllättämisen. (Weselius 2014, 17, 38, 45 ja 284.)

Weselius toteaa, että Sobieszekin mukaan aikakauslehtien henkilökuvat, etenkin kansikuvat, pohjautuvat entisaikojen Hollywood-tähtien glamourkuviin, joita jaettiin kortteina 1920-luvulta lähtien. Kuvia retusoiitiin alusta lähtien, ja niitä alettiin pitää totuudenmukaisimpina kuin retusoimattomia kuvia. Aikakauslehtien henkilökuvissa poseeraaminen ja jälkikäsitteily ovat itsestään selvä perinne. (Weselius 2014, 52–53.)

Toisaalta Weselius tutkimuksessaan toteaa, että vaikka arkisissa keskusteluissa usein oletetaan aikakauslehtien retusoivan henkilökuviaan voimakkaasti, hänen tutkimuksensa suomalaisten aikakauslehtien kuvista ei tätä vahvistanut. Henkilökuviin tehtiin perussäätöjä, mutta harvemmin sen rajumpia toimenpiteitä. Esimerkiksi Seurassa käytettiin vain kevyitä kuvankäsittelytekniikoita, kuten silmien ja suun vähäisiä lisäterävöityksiä. (Weselius 2014, 144.) Tärkein kuvaan vaikuttava työ tehdään jo ennen kuvausta, kun mallin meikit, hiukset, muu stailaus ja asennot suunnitellaan. Kuvakulmat ja valaistus vaikuttavat myös olennaisesti lopputulokseen.

Riitta Brusila on sanonut valokuvien suunnittelusta: ”Kuvan toimittaminen on valintaa, käsittelyä, tekstillisen lukuohjeen tekemistä, siis kaikkea sitä, mitä pidämme yksiselitteisesti manipulaationa.” (Weselius 2014, 76.)

Tärkeään osaan kuvien rakentamisessa nousee ryhmätyö ja neuvottelu, etenkin kansikuvan suunnittelussa ja valinnassa. AD:lla on suuri päätösvalta siihen, millaisiksi kuvat suunnitellaan ja mitkä kuvat toimituksissa valitaan. Päätöksiä ei kuitenkaan yleensä tehdä suoraviivaisesti, vaan kuvien tuotanto on jatkuvaa neuvottelua eri osapuolten välillä. (Weselius 2014, 149 ja 187)

2.4.3 Kansi on lehden tärkein sivu

Aikakauslehtien kannet ovat visuaalisesti tunnistettavia ja samannäköisiä. Aikakauslehdet tunnistaa aikakauslehdiksi niiden vakiintuneesta rakenteesta, visuaalisesta esitystavasta ja graafisesta suunnittelusta. Kullakin lehdellä on omalle lajityypilleen ominainen visuaalinen järjestyksensä. (Weselius 2014, 46.)

Lasse Rantanen opastaa teoksessaan *Mistä on hyvät lehdet* tehty ymmärtämään aikakauslehden visuaalista olemusta. Aikakauslehden kansi on lehden näkyvin osa, jonka tulee toimia ensisijaisesti markkinoinnin välineenä ja toissijaisesti toimituksellisena sivuna. Aikakauslehden kannen tehtävä on myydä lehden toimituksellinen sisältö lukijoille. (Rantanen 2007, 89.)

Lehti on visuaalinen viestin, jolla on oma numerosta toiseen tunnistettava ulkoasunsa ja persoonansa. Lehden lajityyppi määrittelee paitsi visuaalista tyyliä myös sisältöä. Visuaalisella suunnittelulla lehdelle luodaan omanlaisensa ilme ja tyyli. (Weselius 2014, 24.)

Lehden muotoilu ajaa lehden päämääriä ja auttaa lukijaa ymmärtämään lehden sisältöä muodon kautta ennen lukemista. Rantasen mukaan lehden persoona muodostuu sen kehosta ja sielusta. Kehon muodostavat lehden näkyvät osat kuten logo, typografia, taitto, kuvat ja värit. Sielun ominaisuuksia ovat puolestaan aiheet, näkökulmat, asenne ja arvot. Näiden tulee tukea toisiaan, sillä ne muodostavat lehden olemuksen, yksilöllisen identiteetin. Koska lehteä tehdään lukijoille, on tärkeää tietää, kenelle lehteä tehdään ja miksi. Lehden ulkoasun tulee heijastaa lukijan maailmankuvaa. (Rantanen 2007, 19 ja 47–48.)

Lehden oma identiteetti auttaa sitä erottumaan kilpailevista julkaisuista. Useimmat lehdet panostavat kansikuviin ja ne suunnitellaan huolellisesti. Silti monet kannet ovat huomattavan samankaltaisia. Omaleimaisuus auttaa erottumaan kilpailijoista, vaikka lehti ei joutuisikaan kilpailemaan lehtihyllyllä muiden lehtien kanssa. (Rantanen 2007, 86.)

Rantanen näkee, että vaikka ”kaupallisen kilpailun ulkopuolella olevat lehdet voivat tehdä kansiaan vapaammin, ei niidenkään ole järkevää tehdä luotaantyöntäviä, tylsiä tai vaikeasti luettavia kansia” (Rantanen 2007, 88). Omaperäistenkin ratkaisujen tulee palvella tarkoitustaan ja sopia lehden lukijoille. Kun kaikki kehon ominaisuudet ovat sopivasti persoonallisia, saadaan aikaiseksi omannäköinen lehti. (Rantanen 2007, 56).

2.5 Valokuvan suhde todellisuuteen

Valokuvan olemusta pohdittaessa nousee sen suhde todellisuuteen alati esiin. Usein valokuva on koettu todellisuutta toisintavaksi, rehelliseksi, aidoksi ja luotettavaksi. Sen suhde todellisuuteen on kiinteämpi kuin muissa kuvataiteissa, koska valokuva toistaa todellisuutta visuaalisesti. Valokuva muokkaantuu kuitenkin omaksi irralliseksi todellisuudekseen paikan, tilan ja ajan suhteen. Kuvakulma, suunta, valotus ja rajaus ovat kuvaajan valintoja – muutokset näihin tekisivät kuvasta erilaisen. Vaihtoehdot ovat kuvaajan valinto-

ja, hänen tulkintojansa todellisuudesta. Valokuva on ristiriitainen, se heijastaa näkyvää todellisuutta, mutta on myös ottajansa tulkinta siitä. (Luukkonen, 2004.)

Valokuvaajan tiedot, taidot, mielikuvitus ja näkemys muokkaavat kuvaa. Vaikka mielikuvia ei voi vangita kuvaan, vaikuttavat ne siihen, mitä kuvataan ja miten kuvaaja kuvansa ottaa. Merkittävää on se, miten hän rajaa kuvan ja mitä jää kuvan ulkopuolelle. Kuva tulee todellisuudesta, mutta kaikki muu on lähtöisin kuvaajan mielikuvituksesta. (Saraste 1980, 139.)

Kuvaaja voi myös odottaa sopivaa hetkeä, kunnes todellisuus vastaa hänen mielikuvaansa. Esimerkiksi Henri Cartier Bresson ei puuttunut kuvattaviensa toimiin, vaan odotti ratkaisevaa hetkeä. Kuvaaja voi myös lavastaa tilanteen kuvaansa varten. Toisaalta, vaikka kuvaaja ei puuttuisi tilanteeseen lainkaan, se ei silti tarkoita, että kuva olisi totta. Kuvaaja vaikuttaa tilanteen muodostumiseen jo pelkällä läsnäolollaan. Symbolisten kuvien ei tarvitse olla lainkaan autenttisia, mutta silloin kuvaa ei tule käyttää yhteydessä, jossa se aiheuttaisi virheellisiä tulkintoja. (Saraste 1980, 157.)

Kuvajournalismin genressä on monenlaisia kuvia: uutiskuvia, reportaasikuvia, featurekuvia ja kuvituskuvia (Mäenpää 2008, 51). Edes uutiskuva ei ole objektiivinen kopio todellisuudesta, vaan kuva muodostuu kuvaajan valinnoista kuten muidenkin genrejen kuvat. Uutiskuvien uskotaan olevan totuudellisia, mutta myös niitä voidaan käyttää laskelmoidusti. Katsoja tulkitsee uutiskuvia ja hänen tulisi myös ymmärtää kuvien asiayhteys. Kuva on aina kuvaajan subjektiivinen näkemys tilanteesta, johon vaikuttavat kuvaajan näkökulma, identiteetti ja uskomukset. (Lehtonen 2015, 2.)

Aikakauslehdissä julkaistavat kuvat kuvataan ja muokataan lehden visualistin toiveiden mukaisesti. Yleensä nämä toiveet ovat tarkasti linjattu aikakauslehtien konseptiin. Lehtien kansikuvat suunnitellaan etukäteen ja rakennetaan huolellisesti. Aikakauslehtien featurekuvilla ei ole samanlaista totuudellisuuden vaatimusta kuin uutis- tai reportaasikuvilla, mutta erityisesti kuvituskuvat voivat olla hyvinkin symbolisia ja kaukana todellisuudesta (Mäenpää 2008, 80 ja 121).

Sen lisäksi, että kuva on kuvaajaan oma tulkinta rajauksineen, kuvia muokataan myös jälkikäteen. Kuvien muokkaus on herättänyt hämmennystä aikalaisissaan jo ensimmäisistä kuvamanipulaatioista lähtien. Kuvankäsittelyohjelmien ollessa nykyisin erittäin yleisiä, ihmiset eivät enää luota kuvien totuudellisuuteen. Kuvien käyttötarkoitus on kuitenkin ratkaiseva. Uutiskuvan tulee olla autenttinen, muiden kuvien muokkaaminen koetaan sallii-

tummaksi. Kuvankäsittelyn hyväksyttävyyteen vaikuttaa lehden profiili ja lukijoiden käsitykset lehden sisällöstä. (Mäenpää 2008, 57 ja 121.)

Muokatuilla kuvilla ja yhdistelmäkuville voidaan myös valehdella – kuten oikeastaan millä tahansa kuvilla, jos niiden kontekstia vääristellään. Omaan lajinaan ovat kuvat, kuten fantasiakuvat, joiden ei ole tarkoituskaan olla muuta kuin fiktiivisiä ja epäautenttisia.

Yhdistelmäkuvat nähdään kuvituskuvin, joilla voidaan saada aikaan kuvallisia metaforia. Kuvat voivat sisältää yllätyksellisiä elementtejä, vääristyneitä mittasuhteita ja luonnottomia yhdistelmiä, jolloin ne näyttävät tarkoituksellisen epärealistisilta. (Mäenpää 2008, 95.) Tällöin lehden lukijalle ei jää epäselväksi, että kyse on fiktiivisestä kuvasta.

2.6 Valokuvan tulkinta

Mitä valokuva pystyy viestittämään? Jokainen katsoja näkee kuvan omasta näkökulmastaan ja antaa sille merkityksiä. Katsojan tulisi ymmärtää kuvan viesti siten kuin lähettäjä on sen tarkoittanut. Valokuva ei ole ongelmaton viesti, koska sen merkitys muuttuu tulkitsijasta riippuen. Mitä kuvasta voidaan tunnistaa ilman tulkintaa? (Luukkonen 2004.)

Denotaatiolla tarkoitetaan kuvan ilmisälttöä: sitä, mitä kuvassa näkyy. Katsoja tunnistaa kuvasta vain asiat, jotka hän tuntee entuudestaan. Konnotaatiot eli katsojan kuvalle antamat muut merkitykset ja miellelyhtymät syntyvät tulkinnan kautta. Konnotaatioiden rakentumiseen vaikuttavat katsojan kokemukset ja hänen kulttuurinsa arvot. Valokuvan tulkinta riippuu tulkitsijan tiedoista, joten kuvan merkitykset ovat kulttuurisia tuotteita. (Luukkonen 2004.)

Roland Barthesin mukaan valokuvaaja voi valinnoillaan tuottaa kuvaan lisämerkityksiä ja muokata sen konnotatiivista sanomaa. Valokuva on tekijänsä tulkinta visuaalisesta todellisuudesta, joka on avoin monenlaisille tulkinnoille. Valokuvalla on kaksi sanomaa: se on todellisuuden analogia, joka sisältää konnotatiivisia, annettuja merkityksiä. Katsoja heijastaa kuvaan omia ajatuksiaan, arvojaan ja kokemuksiaan eli oman käsityksensä maailmasta. (Luukkonen 2004.)

Weselius viittaa Janne Seppäsen väitöskirjaan *Valokuvaa ei ole* (2001), jonka mukaan valokuva on erottamaton osa yhteiskunnallisia ja sosiaalisia rakenteita. Kuvan merkitykset muodostuvat ”kulttuurisissa ja sosiaalisissa konteksteissa ja käytännöissä. Näin ollen ei ole olemassa mitään konteksteista irrallista, abstraktia ja yleistä valokuvaa. Ei ole olemas-

sa valokuvan perimmäistä ontologiaa, vaan valokuvat tulevat merkityksellisiksi kulttuurisissa tiloissa”. (Weselius 2014, 24)

2.7 Luovuus, inspiraatio ja suunnittelu

Luovan ajattelun avulla keksimme uusia ideoita ja ratkaisuja ja yhdistelemme asioita uudella tavalla. Luovuus on kyky, joka on kaikilla ihmisillä. Lapset ovat luonnostaan luovia, mutta mitä vanhemmaksi tulemme ja totumme konventioihin, sitä useammin luova ajattelu usein kangistuu ja on ennalta arvattavaa.

Humanistinen psykologi Abraham Maslow on korostanut jokaisen oikeutta luovaan itsensä toteuttamiseen. Hän näkee luovuuden edellytyksenä rohkeuden, vapauden ja spontaaniuden, jotta ihminen voi vapautua tekemään omia havaintoja ja ratkaisuja itseilmaisussaan. Meissä kaikissa on luovuuden aineksia, jotka kulttuurimme onnistuu iän myötä tukahduttamaan. (Uusikylä 2012, 41-42.)

Amerikkalainen George Land kehitti Nasalla luovuustestin vuonna 1968. Kun Land aikuisten lisäksi testasi koettaan 1 600 lapsella, hän yllättyi. Viisivuotiaista lapsista 98 prosenttia oli luovia neroja, 10-vuotiaista enää 30 prosenttia ja aikuisista vain kaksi prosenttia. (George Land 2011). Onneksi luovuutta voi kuitenkin harjoittaa kyselemällä, yhdistelemällä, havainnoimalla ja kokeilemalla.

Suomalainen valokuvaaja Lauri Laukkanen tarkastelee teoksessaan Camp Creative ideointiprosessia ja erilaisia tekniikoita, joilla voimme harjoittaa luovaa ajattelua.

Laukkanen toteaa: ”Todellinen uusia ajatuksia ja ideoita luova ajattelu vaatii toisiinsa liittymättömien ajatusten, ideoiden ja toimintamallien yhdistämistä ja sekoittumista keskenään” (Laukkanen 2015, 25).

Yksi tapa harjoittaa ideoiden tuottamista on keksiä arkisille esineille uusia käyttötapoja ja listata niitä niin monta kuin vain keksii viidessä minuutissa. Poikkeavan ajattelun teorian (*divergent thinking*) mukaan ajatteluprosessin luovuus voidaan eritellä sujuvuuteen, omaperäisyyteen ja joustavuuteen. Sujuva ajattelijä keksii monenlaisia ideoita, omaperäinen ajattelijä keksii täysin uusia ja ainutlaatuisia ideoita ja joustava ajattelijä luo ideoita laajalaisesti eri näkökulmista. Tutkijat ovat havainneet näiden tekijöiden liittyvän tiiviisti toisiinsa ja olevan luovan ajattelun taustalla. (Laukkanen 2015, 19.)

Luova prosessi alkaa ideoinnilla, jolloin ilmaan voi heittää vapaasti kaikki ideat, jotka tulevat mieleen. Tässä vaiheessa ei kannata sensuroida mitään tai miettiä, mitkä ideat toimisivat. Vaikka ajatukset olisivat kuinka eriskummallisia ja mahdottomia toteuttaa, voi joku toinen keksiä niiden pohjalta uusia, toimivia ideoita. Välivaiheessa ideoita jalostetaan kokonaisuuksiksi ja kirjataan tarkemmin ylös. Vasta viimeisessä vaiheessa niitä tarkastellaan kriittisesti ja toimivia ideoita voidaan jatkojalostaa. On hyvä pitää mielessä, että erehtyminen ja virheet ovat mainioita oppimisen välineitä, sillä ratkaisut ovat erehdyksen ja kokeilun tulosta. (Laukkanen 2015, 29.)

Kun hyvä idea on keksitty, alkaa varsinainen työ: idean toteuttaminen käytännössä. Joskus toteuttaminen saattaa tuntua niin vaivalloiselta, että innostus lopahtaa ja ajatuksemme valtaa uusi idea, joka syrjäyttää aikaisemman. Vaarana on se, että keksimme ideoita toteuttamatta niistä mitään. Paras konsti pysyä kaidalla tiellä, on kirjoittaa kaikki tavoitteet ylös. Silloin päämäärä ja ajatus pysyy selkeänä. Ensiksi on tärkeää, että on selkeä visio siitä, mitä tavoittelee, minkä jälkeen tavoitteen voi jakaa pienempiin osiin. Niiden saavuttamista on hyvä seurata ja asettaa itselleen aikatauluja ja takarajoja. (Laukkanen 2015, 33.)

Inspiraatiota voi etsiä mistä tahansa. Sen lähteinä voivat toimia elokuvat, kirjat, taulut, runot, arkipäivän esineet, värit, tunnelmat, paikat, muistot, lentävät lauseet tai sanaparit.

Valokuvaaja Brooke Shaden on pohtinut luovuutta ja inspiraatiota. Hän saattaa tutkailla arkisia esineitä tuntitolkulla, keksiä niille monenlaisia merkityksiä ja kirjoittaa mieleen juolahtavat asiat ylös. Luovuutta voi jokainen harjoittaa, sillä luovuus ei ole vain joidenkin valittujen henkilöiden etuoikeus. (Shaden 2013.) Shaden pohtii myös epäonnistumista:

Mitä sitten jos epäonnistut? Miksi edes kutsua sitä epäonnistumiseksi, jos asiat eivät mene juuri niin kuin olit ajatellut. Se ei silti tarkoita, että työsi ei ole hyvä. Pahimmassa tapauksessa opit jotain. Parhaimmassa tapauksessa luot jotain hienoa. Jos et edes yritä, et voi luoda mitään. Luovuus on kuin puutarha, jos hoidat sitä, se kasvaa. Jos et, se kuihtuu pois. (Shaden 2013.)

3 CASE: Lapsen Maailma -lehden kansikuvat

Vuodenvaihteessa 1937–38 perustetun Lapsen Maailman julkaiseminen keskeytyi vain sotavuosiksi 1942–44 ja lähes aina sen kannessa on ollut pääosassa lapsi. Lapset ovat tavallisia lapsia, he eivät ole mallitoimiston palkkalistoilta tai muuten tunnettuja. Kansikuvaa lapsia on kuvattu perinteisesti miljöössä sekä lähikuvia studiossa (ks. Liite 1). Vuodesta 2002 lähtien toimituspäällikkönä toiminut Anu Jämsén kuitenkin innostui ajatuksesta, että kuvassa olisi kuvitteellisia elementtejä nähtyään vanhoja postikortteja esittelevän Ihme ja kumma -näyttelyn muutama vuosi sitten. Aloitimme neljän hengen yhteistyön tammikuun 2014 numerosta lähtien.

Tiimiin kuuluvat toimituspäällikkö Anu Jämsén, AD Merja Hyvönen, valokuvaaja Katriina Roiha sekä kuvankäsittelijä Heidi Söyrinki. Opinnäytetyöni perustuu 2,5 vuoden aikana tekemiini havaintoihin kuvankäsittelijänä sekä keräämäni aineistoon työprosessin kehittymisestä. Aineistona ovat toimineet tiimin jäsenten sähköiset viestit, kokousmuistiinpanot sekä haastattelut. Opinnäytetyötä varten haastattelin valokuvaajaa sekä lehden AD:tä, jotta tiimin työprosessi avautuisi monipuolisemmin.

Lapsen Maailma lehden rakennettu kansikuva perustuu visuaaliseen ideaan, jonka toivomme olevan mielenkiintoinen ja houkutteleva. Haluamme kuviin epärealistisia viittauksia ja elementtejä, mutta niin että kokonaisuus olisi esteettisesti kaunis ja toimiva. Yhdistelmäkuva avaa ovet luoda epätodellinen ja sadunomainen kuva useammasta kuvaelementistä. Tässä osassa tarkastelen työtapojamme ja työprosessin etenemistä ja sitä, mitä yhdistelmäkuvan rakentamisessa on hyvä ottaa huomioon suunnittelu- ja tuotantoprosessin ajan.

3.1 Postikortit – pienet ihmeet inspiraation lähteenä

Alkuperäisenä inspiraation lähteenämme ja fantasiakuvien idea Lapsen Maailma -lehden kansiin tuli 1900-luvun postikortteihin perehtyvistä näyttelystä ja siihen liittyvästä Harri Kalhan teoksesta *Ihme ja kumma – surrealismia ja silmälumetta 1900-luvun alun postikorttitaiteessa*.

Postikorttien kulta-aika oli 1900–1920-luvuilla (Kalha 2012, 10). Vanhat kortit kuvastavat aikansa tyyliä ja taidetta. Fantasiakorteissa seikkailivat kummalliset hahmot, ja kuvat useimmiten väritettiin tussimaisesti roosalla, vaaleansinisellä, turkoosilla, keltaisella, punaisella ja vihreällä. Erikoiset värit syvensivät korttien epäluonnollista tunnelmaa.

Kuva 12. Saksalaisen Rotophotin
fantasiakortti noin vuodelta 1908
(Kuva: Kalha 2012, 115)

Kalha pohtii teoksessaan korttien suhdetta modernin taiteen kehitykseen. Hän toteaa, että vaikka massatuotetut kuvat eivät juurikaan kuulu taidehistoriaan, niillä on oma roolinsa modernismin kehityksessä (Kalha 2012, 6). Kortit ovat taidetta ja edustavat omaa aikakauttaan miniatyyrisine ja esteettisine universumeineen. Vaikka vanhoissa korteissa elää fantasia, myös realistiset tapahtumat vaikuttivat. Korteissa käsiteltiin esimerkiksi sotaa ja aikakauden keksintöjä.

”Sota-ajan kortit ottavat patrioottista kantaa sotaan, mutta kuvina ne ovat kaikkea muuta kuin dokumentteja. Postikorttien maailmassa pikkulapset ja kotieläimetkin osallistuvat taisteluun – jos ei muuten, niin virtsaamalla vihollisen kypärän päälle.” (Kalha 2012, 6)

Fantasiakortit olivat oma erityisalueensa kansainvälisine markkinoineen, vaikka kaikkein suosituimpia olivat paikkakuntakortit. Postikortit olivat niin suosittuja, että Saksassa ja Ranskassa molemmissa tuotettiin 600 miljoonaa postikorttia vuonna 1905. (Kalha 2012, 24.)

Kuuluisa pariisilainen Reutlingerin valokuvastudio kuvasi 80 vuoden ajan aikakautensa kuuluisia ja rikkaita, näyttelijättäriä, tanssijoita ja oopperalaulajia. Studio oli perheyritys, jossa työskenteli pari sukupolvea. Nuoremman polven kuvaaja Léopold Reutlinger otti yrityksen haltuunsa vuonna 1890 ja kehitti yrityksen postikorttibisnestä ja fotomontaasitekniikoita. Léopoldilla oli hyvin omaperäinen tyyli ja hän yhdisteli estottomasti kortteihin art nouveau -tyylisiä kiehkuroita ja kehyksiä, fantasiamaisia elementtejä ja käsintehtyn värityksen. Léopoldilla oli ehtymätön mielikuvitus teknisten taitojen lisäksi ja hän loi tuhansia kauniita ja erikoisia kuvia, joita käytettiin sekä mainonnassa että käynti- ja postikortteina. (Postcardiva Blogspot 2010; Wonderings 2011.)

Kuva 13. Reutlingerin art nouveau -tyyppinen postikortti vuodelta 1903 (Kuva: Wonderings.net)

1920–30-luvuilla surrealistit ja dadaistit saivat inspiraatiota vuosisadan alun postikorteista. He innostuivat vanhojen korttien kummallisuuksista ja kansanomaisuudesta. Muun muassa Salvador Dali ja Pablo Picasso keräsivät vanhoja postikortteja ja saivat niistä innoitusta. Hannah Höchin fotomontaaseihin leikatut hahmot muistuttavat postikorttien vanhoista leikkaa ja liimaa -tekniikoista. Taiteilijat loivat niiden innoittamina uusia, itsenäisiä teoksia. Kortit toimivat eräänlaisina surrealismin esiasteina ja inspiraation lähteinä. (Kalha 2012, 32–33.)

Dadassa ja surrealismissa Kalha näkee eroja: dadassa haettiin tahallaan riitasointuja kun taas surrealismissa haluttiin saada outo, mutta luonnollisen näköinen kokonaisuus. Dadalla haluttiin iskevää graafisuutta, ivaa ja ironiaa kun taas surrealismissa omituisia ja outoa silmänlumetta. Korteissa löytyy molempia elementtejä, omituisia hybridiolentoja ja absurdisti liitettyjä päitä. Visuaalisesta unelmoinnista tuli korttien erikoisalaa. Kuvien alkuperäisestä realismista jäi vain häivähdys jäljelle manipuloinnin jälkeen. Lopputulokset olivat lumoavaa fantasiaa. (Kalha 2012, 15–16 ja 19.)

Kalhan mukaan postikortit jättivät jälkensä kuvajournalismiin, mainontaan ja muotikuviin. (Kalha 2012, 7.) On totta, kuten Kalhakin huomauttaa, että näitä vanhoja tekniikoita käytetään edelleen ja kuvataide ammentaa samoista ideoista.

Postikortteja pidettiin pitkään kitschinä, mutta Kalhan mukaan ne ovat nousseet campin piiriin. ”Tahaton kauneus on kauneuden lajityypeistä ehkä koskettavin”, hän toteaa. (Kalha 2012, 9.)

Myös me tutkimme vanhoja postikorttikuvia ja ihastuimme niiden fantasiamaiseen maailmaan, sillä ne ovat leikkisiä, lapsellisia ja kiehtovia. Seepianväriset, hieman utuiset kuvat on väritetty värikkäin pastellisävyin, kuvat ovat tyyllisesti hyvin kaukana nykyajan nuppineulanterävästä valokuvauksesta.

3.2 Työprosessi

Kuvien suunnittelussa lähdemme liikkeelle aina ensin teemasta, yleensä kuvaidea linkittyy teemaotsikkoon, vaikka sen ei välttämättä tarvitse suoraan näkyä kannessa. Pohdimme, mitä kannella halutaan kertoa ja millainen tarina siihen sisältyy. Kansikuvan tulisi heijastaa maailmaa lapsenomaisesta näkökulmasta. Mietimme, olisiko kuvattava tyttö vai poika. Kannessa esiintyvät lapset ovat iältään yleensä 2–12-vuotiaita, joskus kuvataan myös vauvoja.

Kaksi kertaa vuodessa tapaamme kaikki yhdessä suunnittelupalaverissa ja käymme läpi seuraavan puolen vuoden teemat ja kansikuvaideat. Tällöin meillä on yleensä alustavia ideoita, mood boardeja ja mallikuvia, joista keskustelemme. Pohdimme kuvia ja ideoimme vapaasti. Alustavat kuvasuunnitelmat tarkentuvat lehtikohtaisesti myöhemmin. Ennen kuvausta kannen kuvaidea kirjoitetaan auki, jotta kaikki ovat tietoisia, mitä kuvaan on tulossa.

Tämän jälkeen valokuvaaja hankkii mallin ja hänelle sopivat vaatteet, tarvittavan rekvisiitan ja päättää, kuvataanko sisätiloissa vai ulkona.

Olen pyytänyt sopivan ikäisiä ja näköisiä lapsia malliksi kansikuvuihin. Kuvattava lapsi saa olla villi, sillä silloin saa enemmän ilmeitä, menoa ja meininkiä kuviin, vaikka toisaalta silloin tulee enemmän hutejakin.

Kuvaan lapsia kanteen studio-olosuhteissa, miljöössä ulkona sekä sisätiloissa. Yleensä kuva otetaan lapsen tasalta ja suoraan edestä, se on kaikkein selkein kuvakulma.

Rekvisiitan hankkiminen saattaa välillä olla työlästä, varsinkin kun kuvan tulisi olla klassinen, eikä sitä pitäisi yhdistää tiettyyn aikaan tai vuosikymmeneen. Vaatteiden tulee olla neutraaleja, niissä ei saa olla logoja tai tiettyä aikakauteen sidottua tyyliä. Joskus on hankalaa löytää vuodenaikaan sopivia vaatteita, jos esimerkiksi talvikuvaukset ovat kesällä.

Rekvisiittaa olen lainannut tuttavilta, Artistiasusta, Ylen puvustamosta, ostanut kirpparilta ja postimyynnistä. Monet kaupat eivät lainaa rekvisiittaa kuvauksiin, mutta Stockalle minulla on pressikortti, jolla lainaaminen onnistuu. (Roiha, valokuvaaja)

Kun kuvat on otettu, valokuvaaja valitsee parhaimmat, jotka esitellään tiimille. AD ja toimituspäällikkö valitsevat kanteen tulevan kuvan.

Muut tarvittavat kuvaelementit valitaan joko omista tiedostoista tai kuvapankista. Olemme keränneet muutaman vuoden omaa kuvapankkia kuvaten puita, mertaa, vuoria, kasveja, kiviä, hiekkaa, rakennuksia ja pintastruktuureja. Esimerkiksi kuukauden kestäväällä Espanjan-matkalla kuvasimme näiden lisäksi vanhoja esineitä museoissa.

Pidän silmät auki kaikkea mahdollista kuvattavaa varten. Helmikuun 2014 kansikuva varten kävimme Malagassa, Espanjassa kuvaamassa esineitä eräässä liikkeessä. Yritimme selittää espanjaksi, miksi halusimme kuvata katosta roikkuvan pienoiskuukailmapallon ja lentokoneen, ja saimme luvan kuvaukseen, vaikka pikkuinen liike oli pullollaan asiakkaita. Keikuimme aikamme keskellä asiakaspaljoutta heijastimen, tikapuiden ja kameran kanssa aiheuttaen pientä sekasortoa ahtaissa tiloissa.

Haastavinta kuvausten suunnittelussa on saada ihmisten aikataulut sopimaan. Kaikki kuvattavat lapset ja heidän vanhempansa ovat vapaaehtoisia, joilla on omat elämät, nukkumaanmenoajat, harrastukset, sairaudet ja sitten vielä sään pitää olla sopiva ulkokuvauksissa.

Esimerkiksi viime kannen kuvauksessa oli monta ihmistä mukana. Kuvauspaikka oli maatilalla, jonka emäntä joutui järjestelemään omien lapsiensä menoja. Kuvattavan lapsen äiti ajoi 20 kilometriä pikkuväli mukanaan ja meillä oli myös oikea kana kuvauksissa. Ihmiset parveilivat ympärilläni ja kuvasivat omilla kännyköillään ja huutelivat ohjeita. Kanaa sai pitää sylissä vain 10 minuuttia, ettei se kärsisi. Kuvaukset ovatkin usein monen ihmisen panos ja olen kiitollinen kaikille, jotka ovat auttaneet järjestelyissä ja lähteneet innolla mukaan. (Roiha, valokuvaaja)

Lapsen Maailman kansikuvat muokataan Photoshop-ohjelmassa. Ensin lapsen kuva ja muut kuvaelementit syvätään ja jokainen elementti sijoitetaan omalle tasolleen. Tärkeää on valita sopiva taustakuva aiheen mukaan. Tämän jälkeen kuvan värejä ja sävyjä säädetään, ja ajoittain käytämme myös Alien Skin Exposure -sovellusta lisäefekteihin. Alien Skinillä saa käyttöön muun muassa filmikameraa muistuttavia efektejä ja erilaisia kuvakehyyksiä. Usein teemme efektit itse erilaisilla pintastruktuureilla, kehyksillä ja vinjetoinnilla. Kun ensimmäinen versio on valmis, tarkastelemme kuvaa yhdessä ja usein kuva muuttuu kommenttien perusteella oleellisesti.

Kun kuvan ensimmäinen versio tulee nähtäväksi, kommentoin sitä ja esitän toivomuksia. Vertaan kuvaa aiempiin kansikuviin, esimerkiksi väritykseen, sillä sävyn tulisi olla erilainen kuin edellisissä kansissa. (Hyvönen, AD)

Kuvaa viilataan ja viimeistellään, lopullinen kuva muodostuu kymmenistä eri elementti- ja säätötasoista. AD tarkastaa, että kuva toimii logon ja teemaotsikon kanssa ja tekee koeversion kannesta.

Kansikuvassa katson, että logolle ja pääotsikolle on tilaa. Niiden värit valitsen kuvasta jonkin värin mukaan, usein logon Lapsen-sana on valkoinen ja maailma-sana värillä. Kuvan oikean puolen pitää toimia hyvin etukantena. Siinä tulisi myös olla elementti, joka viittaa kuvan jatkuvan takakannelle. Etu- ja takannen tulisi toimia sekä yksinään että aukeamana, kun lehden aukaisee. Takakannelle tarvitsen kohdan, johon laitetaan pieni teksti. Teksti voi olla esimerkiksi nauhassa, puhekuplassa tai muussa taustassa, joka sopii kuvaan luonnollisesti. (Hyvönen, AD)

Tiedostojen tallennuspaikkoina käytämme useimmiten Dropboxia, jossa voimme käydä kuvaa koskevat keskustelut kuvatiedoston kommenttikentissä. Kun lopullinen versio on hyväksytty, kuva viedään FTP-palvelimen kautta repron palvelimelle. Reprosta saamme värivedoksen tarkasteltavaksi. Tässä vaiheessa saatamme huomata, että tummat kohdat ovat todella synkkiä, koska näytöllä kuvaa on valaissut tietokoneesta tuleva valo ja kuva näyttääkin painettuna huomattavasti tummemmalta. Tarvittaessa repro voi vielä säätää kuvan valoisuusarvoja. Toisinaan korjaamme joitain asioita itse ennen painolle annettavaa vihreää valoa ja lähetämme kannesta uuden, korjatun version.

Kiehtovinta on kannen suunnittelu ja valmiin lopputuloksen näkeminen lehdessä. Toivon, että kuvissa näkyisi lapsen sisäinen maailma. Lapsilla on paljon enemmän mielikuvitusta kuin aikuisilla, he näkevät maailman eri tavalla ja tulkitsevat asioita eri tavoin. Heillä ei ole ennakkokäsityksiä asioista, vaan kaikki mikä on uutta, on ihmeellistä. Lapset muodostavat mielessään omia mielikuviaan, kun eivät tiedä kaikkea. Toden ja epätoden raja on häilyvä, sillä mikä vaan voi olla lapsen mielessä mahdollista. Lapsen leikissä jostain oksankäkkärästä tulee valtikka tai taikasauva, kaikki materiaali otetaan uuteen käyttöön.

Minulle kaikki epätodellinen on kiehtovaa: sadut, unet ja alitajunta. Kameran voi nähdä tallennusvälineenä, jolla kuvataan totuutta: asia on näin koska siitä on kuva. Toisaalta asia voi olla aivan päinvastainen eli kuva ei ole alkuunkaan totta, kuvaamalla voi vääristää asioita jännästi ”voi sen noinkin nähdä”, koska ei ole mitään yhtä ainoata totuutta, dokumentaarista kuvausta vaan kuvista voi tehdä satua ja taidetta. (Roiha, valokuvaaja)

Taulukko 2. Työprossin eteneminen Lapsen Maailma -lehden kansikuvan suunnittelussa.

01	Alkupalaveri, jossa koko tiimi mukana Käydään läpi seuraavan puolen vuoden lehtien teemat ja kansikuvaideat, katsotaan moodboardoja ja inspiraatiokuvia
02	Lehtikohtainen suunnittelu Tarkempi suunnittelu kirjallisesti, jolloin mietitään miten ja missä kuvataan, ja mitä elementtejä kuvaan mahdollisesti tulee
03	Rekvisiitan hankkiminen ja kuvaus Kuvaaja hankkii mallin ja tarvittavan rekvisiitan, sopii kuvauspäivän ja -paikan
04	Kuvien valinta Valokuvaaja valitsee kuvista parhaimmat ja esittelee ne muulle tiimille, toimituspäällikkö ja AD valitsevat kanteen tulevan kuvan
05	Kuvan käsittely 1 Kuvankäsittelijä tekee ensimmäisen version kuvasta, johon on syväty kuvaan tulevat elementit, mietitty taustavaihtoehdot ja asettelu -> tiimiläisten kommentit
06	Kuvan käsittely 2 Kuvankäsittelijä tekee lopullisen version kommenttien perusteella ja AD katsoo, että kuva toimii kanssa kansitekstien kanssa.
07	Kuva reeroon Toimituspäällikön ja AD:n taittopalaverissa päätetään mahdollisista viimeisistä viilauksista. Heidän hyväksymänsä kuva lähetetään reeroon ja lopuksi tarkastetaan värivedos
08	Lehti painetaan ja postitetaan tilaajille Lehden numero ilmestyy ja toivotaan, että lukijat tarttuvat lehteen ja pitävät näkemästään ja lukemastaan.

3.3 Oma roolini kuvankäsittelijänä

Olen aina ollut hyvin kiinnostunut kuvista. Lapsena keräsin ja liimasin vihkoon kiiltokuvia, selasin taidekirjoja ja leikkasin lehdestä kauniita kuvia. Olin myös innokas piirtäjä ja välillä yhdistelin omia tekeleitäni lehtikuvien kanssa paperille kollaaseiksi. Lapsen Maailma -lehden kansikuvien teko muistuttaa tuota kollaasien tekoa, kuvaelementtejä yhdistellään digitaalisesti yhdeksi visuaalisesti toimivaksi kokonaisuudeksi.

Seuraan aktiivisesti digitaaliseen kuvanmuokkaukseen liittyviä artikkeleita ja Adoben tuotteiden kehittymistä: uusia ominaisuuksia kehitetään jatkuvasti. Aina on uutta opittavaa ja kuvankäsittelijän työssä voisi kehittyä loputtomiin. Lapsen Maailman kansikuvien luova työ painottuu osaltani juuri kuvan työstämiseen Photoshopissa. Mieluisinta työssä on sommi-

telmien pohtiminen ja värien valinta. Mallin ja elementtien taustasta irrottaminen tulee olla painotuotteessa tarkkaan viimeistelyä, jotta rajat eivät näy. Vaikeimmaksi yhdistelmäkuvioiden tekemisessä olen kokenut varjojen ja valojen teon luonnolliseksi ja harmoniseksi.

Työprosessissa pyrin huomioimaan kaikkien toiveet ja näkemykset, mutta aina se ei ole ollut mahdollista. Työtäni on selkeyttänyt käymämme keskustelut päätöksentekijästä työn eri vaiheissa. Pääsääntöisesti lehden AD:n näkemys on se, jonka mukaan kuvaa muokataan lehdelle sopivaan suuntaan.

3.4 Case: Syyskuun kansi 2014

Kesällä 2014 kuvattiin syyskuun lehden kansi (ks. Liite 1). Olimme suunnitelleet valokuvaajan kanssa kuvaustilanteen huolellisesti: kuvauspaikaksi oli vuokrattu Bokvillanin huvila Arabianrannassa, Ylen puvustamosta oli lainattu mallille vanhanajan mekko ja kampaaja tuli tekemään asuun sopivan kampauksen. 10-vuotias malli jaksoi olla hienosti kuvattavana koko kuvauksen ajan. Etukäteen oli päätetty, että kuvassa näkyy salin kaunis ovi, jonka raosta tyttö kurkistaa ja näkee sen takana jotain erilaista.

Suunnitelmamme oli kuitenkin jäänyt auki sen osalta, mitä kummallista oven takana näkyisi. Tätä pohdimme valokuvaajan kanssa vasta valokuvien ottamisen jälkeen. Ehdotimme muun muassa vanhanajan vastakohtaksi modernia keittiötä tai kummallista sinistä satumaailmaa, joka valuu ovesta. Näitä ei koettu oikein toimiviksi ideoiksi kansikuvaan, joten jatkoimme mietintää ja lopulta keskelle kuvaa aseteltiin tuoli, josta kasvaa puu. Oven avain lojuu lattialla tytön jalkojen juuressa. Lehden teemana oli *Kaikki kotona* ja se sisälsi jutun muun muassa erityislapsen sisaruksista ja kotisyntyisistä.

3.5 Muutoksia formaattiin

Lapsen Maailma on ainoa lehti Suomessa, jonka kannessa on numerosta toiseen koostettu fantasiakuva. Toivomme, että se erottuu muista lehdistä positiivisesti ja saa lukijat tarttumaan lehteen. Tavoitteenamme on keksiä tuoreita ideoita ja luoda hyviä kuvia kannesta toiseen.

Alkuvuodesta 2016 saimme kansikuvaa varten myös takakannen käyttöön, jolloin kuvat muuttuivat pystykuvista vaakakuviksi. Toisin sanoen etukannessa oleva kuva jatkuu takakannelle saumattomasti, mutta molempien puolien pitää toimia myös itsenäisesti. Pohdimme samalla myös kansikuvien tyyliä, jotta se ei vaihtelisi liikaa ja kirjassimme muutamia asioita. Toivomme saavamme aikaiseksi omanlaisen kädenjäljen, joka olisi tunnistettavissa ja linjassa kuvasta toiseen.

Kansikuvien suunnittelussa pidämme tärkeänä, että koko vuoden kansissa on hyvä rytmi ja että kuvat ovat keskenään erilaiset, mutta kokonaisuus on samaa tyyliä.
(Hyvönen, AD)

Kuva 14. Lapsen Maailma -lehden kansi 4/2016

Kuva 15. Lapsen Maailma -lehden kansi 1/2016

Lapsen Maailman kansikonsepti

- Pääosassa on aina lapsi
- Ajattomuus tai vanha aika, ei nykyaikaa
- Kuvan pohjana avointa tyhjää tilaa, taivasta, laakeaa maata
- Väriala on suppea ja värikylläisyys alhainen, vahva vinjetointi, maalauksellisuus
- Vältetään realismia ja "mainosmaista/muovista" tyyliä

- Kuvaan pyritään saamaan syvyyttä valolla ja varjolla, etualalla ja horisontilla
- Kuva-aiheissa asioita, jotka eivät ole totta tai tästä maailmasta. Unta, epätodellisuutta, taikaa, tunteita alitajunnasta, mystisyyttä ja tarina
- Kuvan viimeistelee tekstuuri eli pintarakenne, joka voi muistuttaa siveltimenvetoja, kangasta, naarmuja, pölyä, rappausta tai paperin pintaa

4 Tuloksia ja vinkkejä

”Olennaista ei ole kuvan tekemisen menetelmät, vaan niiden ja ajatteluprosessin hallinta” (Saraste 1980, 10).

Tässä osassa arvioin työn empiiristä osaa eli työprosessiamme ja aikaansaatuja tuotoksia. Tärkeimpänä prosessissa näyttäytyvät hyvä kuvaidea, huolellinen ja ajoissa tehty suunnittelu, työtavoista neuvottelu ja selkeä kommunikointi.

4.1 Lukijapalaute ja Edit-kansikilpailu

Lehdessä tiedusteltiin lukijoiden näkemystä uusista kansista keväällä 2014 ja palaute oli varsin positiivista.

Olen todella otettu miten kauniita ja rauhoittavia kannet ovat nykyään. Aikaisemmin niitä katseli mielellään, mutta nyt olen oikein katsonut, ketkä niitä ovat tehneet. Lehti on herättänyt kiinnostusta työmaan kahvihuoneessa, se otetaan helposti käteen, kantta ihailaan ja sitä kautta varmaan yhä useampi lukee lehteä. (Tarja)

Tämän vuoden kansikuvat ovat aivan upeita. Tähän mennessä maaliskuun kansi on ollut aivan huippu, jos kuvien päällä ei olisi tekstiä voisinkin laittaa ne seinille tauluksi. (Anne)

Kansikuvat ovat selvästikin ammattitaidolla tehty, ne ovat laadukkaita ja kauniita katsella. Uudet kannet eivät kuitenkaan kerro lapsen maailmasta, vaan ennemmin jonkinlaisesta aikuisen mielikuvista siitä millainen on ihannelapsi. Onnellinen lapsi saa olla riehakas, äänekäs, liikkuva ja liikainenkin omalla persoonallisella tavallaan. Haluaisin nähdä kuvia, joissa lapset ovat onnellisia lapsen tavoin. Viestinnän alan edustajana ristiriita lehden sisällön ja kansikuvan kanssa häiritsee minua. (Reetta)

Uudet kansisivut ovat todella upeita, Hienot värit, tasokas paperi, upeat kuvat ja jotenkin ihan uusi tapa tehdä taidetta – sitähan nuo kuvat ovat. (Irina)

Olemme osallistuneet Aikakauslehtien Liiton Edit-kansikilpailuun parina vuotena. Lapsen Maailman lukijat ovat saaneet äänestää kilpailuun osallistuvan kannen. Tuomaristo on valinnut lehden kannet molempina vuosina noin 80 kannen joukosta 20 parhaan joukkoon lukijäänestykseen. Lukijäänestyksessä sijoituimme tänä vuonna neljänneksi.

”Lehdelle täydellisesti sopiva, lapsen maailma kun on täynnä fantasiaa ja mielikuvituksen rikasta käyttöä. Loistava asettelu, hyvät värit, harmoninen” (Äänestäjän kommentti 2016).

Kuva 16. Edit-kilpailuun valittu kansi 2016

Kuva 17. Edit-kilpailuun valittu kansi 2015

4.2 Mitä on opittu – arvioita työprosessin kehittymisestä

Olemme tehneet kansikuvia yhdessä nyt 2,5 vuotta. Matka on ollut hyvin mielenkiintoinen, palkitseva ja opettavainen, mutta ajoittain myös haasteellinen. Haastavaa on ollut työn rajaaminen siihen varattuun aikaan, koska prosessi on usein varsin pitkä ajallisesti. Työprosessin vaiheet kuvan tarkemmasta suunnittelusta lopullisen version reproon lähettämiin vievät muutamia viikkoja. Kansikuvan tulee olla valmis viimeistään kuukausi ennen lehden ilmestymistä.

Olemme myös pyrkineet selkeyttämään työnkulkua ja vastuuhenkilöitä työn eri vaiheissa. Koska meitä on neljä yksilöä, joilla jokaisella on omat näkemykset ja toiveet siitä millainen kuvan tulisi olla, on näkemys lopputuloksesta välillä aiheuttanut keskustelua tuotantovaiheessa. AD:n ja lopulta toimituspäällikön näkemykset ovat kuitenkin ratkaisevia. Valmis kuva on aina eräänlainen neljän henkilön kompromissi ja yhteistyön tulos. Tärkeää työnkulussa on ilmaista asioita selkeästi ja ymmärrettävästi jo alkuvaiheessa, jotta kuvaa ei tarvitse työstää uudestaan useita kertoja.

Olemme oppineet paremmin arvioimaan etukäteen, minkälaisia ongelmia saattaa tulla eteen – ja jopa välttämään niistä joitakin. Mietimme esimerkiksi valokuvaajan kanssa tarkkaan, minkälaisessa asennossa lapsen pitää olla kuvattaessa, jotta hänet voidaan siirtää studiosta vaikkapa lentämään avaruuteen. Toisaalta jokainen kuva on oma yksilöllinen tapauksensa ja eteen voi tulla pulmia, joita ei ole ilmennyt aikaisempien kuvien kohdalla.

Kuvia luodessa tulee tilanteita, jolloin pohdimme, miten jokin asia pitäisi toteuttaa tai mitä kuvaan pitäisi lisätä tai mitä ottaa pois. Työparina valokuvaajan kanssa käymme useita keskusteluita kuvan teon ajan. Visaisissa paikoissa jaamme näytön, jotta voimme yhdessä katsoa kuvaa Photoshopissa ja pystymme miettimään toimivia ratkaisuja. Toisinaan kiihneiden keskustelujen jälkeen pääsemme eri vaihtoehtoja punnitsemalla yhteisymmärrykseen.

Aikatauluissa pysyminen ei ole ollut suuri ongelma, sillä yleensä kuvia ruvetaan suunnittelemaan hyvissä ajoin. Toki on ollut tilanteita, jolloin muutokset loppumetreillä ovat aiheuttaneet paineita aikatauluun. Toisaalta kesti melkein kaksi vuotta ennen kuin kuvankäsittely saatiin samaan tahtiin mallien valokuvaamisen kanssa. Kuvankäsittely on lähes poikkeuksetta aikaa vievää pikseleiden hinkkaamista. Valokuvaaja ehti aluksi kuvata useamman kanteen tulevan kuvan, ennen kuin ne saatiin vuorollaan työn alle Photoshopiin. Tällöin

oli hankala yhdessä suunnitella seuraavia kuvia, kun kuvankäsittely laahasi monta kuvaa perässä. Tilanne on vihdoin helpottunut, kun olemme päässeet tilanteeseen, jossa kuva saadaan pian sen ottamisen jälkeen työstettäväksi ja pysymme samassa tahdissa. Suunnittelu helpottuu, kun molempien ajatukset ovat samassa kuvassa samaan aikaan.

Kuten Weselius tutkimuksessaan huomioi, ovat ryhmätyö ja jatkuva neuvottelu olennainen osa kansikuvien suunnittelua. AD vastaa lehden visuaalisesta ilmeestä kokonaisuudessaan, mutta kansikuvan rakentamisessa teemme päätöksiä yleensä vuoropuhelun kautta. Olemme kehittyneet tiiminä ja työprosessimme ovat muovautuneet toimivammiksi näiden vuosien aikana. Aluksi meillä ei ollut aivan selvää näkemystä siitä, kuinka toimimme, koska yhdistelmä kuvan rakentaminen eroaa normaalin valokuvan valinnasta kansikuvaksi ja prosessi oli meille kaikille uusi.

Työvaiheet ja vastuut ovat selkiytyneet ajan kuluessa. Nyt toimituspäällikkö ja AD osallistuvat kansikuvan ideointiin aloituspalaverissa ja päättävät kanteen valittavan kuvan. Tämän jälkeen kuvan tekeminen on valokuvaajan ja kuvankäsittelijän vastuulla. AD vastaa lehden visuaalisesta ilmeestä ja näin ollen seuraa ja ohjaa kuvantekoprosessia tiiviisti vaihe vaiheelta. Tärkeää on saada kuva pysymään linjassa lehden ulkoasun kanssa ja ylläpitää tietynlaista rytmiä vuosikierrossa. Lopullinen päätösvalta on viimekädessä kuitenkin lehden toimituspäälliköllä. Toisaalta hän luottaa graafikon näkemyksiin, eikä seuraa yksittäisiä työvaiheita. Lopullinen työ ei kuitenkaan lähde painoon ilman toimituspäällikön hyväksyntää.

4.3 Töiden arviointia

Pääsääntöisesti olemme olleet suhteellisen tyytyväisiä lopputuloksiin ja olemme saaneet hyvää palautetta kansikuvista lehden lukijoilta. Kun olemme valinneet mieleisintä kansikuvaa kansikilpailuun, hyviä vaihtoehtoja on ollut useampi kuin yksi. Koska kuvat herättävät meissäkin yksilöllisesti erilaisia mielikuvia ja ajatuksia, on jokaisella ollut omat suosikkinsa.

Kilpailuihin päätyneet kannet ovat kuitenkin olleet kansikuvien parhaimmistoa. Kukassa nukkuvan tytön kuva oli selkeä, elementteinä ainoastaan tyttö ja kukka ja värit ja tunnelma olivat kohdillaan. Idea ei ollut uusi, kukkaislapsia löytyy jo vuosisadan alun korteistakin, mutta toteutustapa oli omanlaisemme ja valokuvaaja halusi kuvata lapsen silmät kiinni. Myös seuraavan vuoden kilpailuun osallistunut kuva oli tunnelmallinen, siinä kaksi hieman hämmentyneen näköistä pikkulasta istuu rauhallisena simpukan sisällä metsän siimeksessä. Tämä kuvaidea lainattiin Tove Janssonin *Kuka lohduttaisi Nyttiä* -tarinasta, jossa

Nyyti ja hänen pelastamansa Tuittu istuvat simpukan sisällä. Kuvaan valittiin harmoniset seepian sävyt lasten vaatetuksesta lähtien ja utuinen metsä taustalle. Teemaotsikkona oli *Apua ajoissa* ja lehdessä oli juttuja uskontojen uhreista ja lasten syömishäiriöistä.

Luonnollisesti on ollut myös kansia, jotka lehden kopsahtaessa postiluukusta eivät ole herättäneet niin suurta ihastusta tekijöissään. Yksi esimerkki näistä on kansikuva, johon yhdistimme skeittaavan pojan vanhaan IK. Inhan valokuvaan. Ajatus vanhan valokuvan yhdistämisestä nykyaikaiseen lapseen tuntui mielenkiintoiselta. Lopputulos ei kuitenkaan ollut visuaalisesti kovin miellyttävä, koska kuvassa oli liikaa yksityiskohtia, joihin silmä hakeutui.

Kuvankäsittely on taito, jota pitää kehittää jatkuvasti, jotta yhdistelmäkuva saa näyttämään mahdollisimman yhtenäiseltä kokonaisuudelta. Tätä kykyä voi kehittää eri käsittelytekniikoiden hallinnalla sekä oman silmän harjaantumisella.

Yhdeksi haasteeksi olemme kokeneet kuvien tyylin pysymisen yhdenmukaisena. Oman tyylin löytäminen valokuvaajillekin saattaa kestää vuosia, tiimityöskentelyssä linjan tulisi olla hyvin selkeästi artikuloitu, jotta kuvat pysyvät linjassa suhteessa toisiinsa. Tyylimme on kuitenkin kehittynyt ensimmäisistä kuvista, kuvat ovat tulleet monikerroksisimmiksi ja tarinallisemmiksi.

Inspiraatiota saamme kuvista, tarinoista ja saduista, joita kuulemme ja näemme. Lainattu-kin idea muotoutuu omanlaiseksi versioksi päässämme, tuttu idea voi olla alkusysäys, josta inspiroidumme ja lähdemme liikkeelle. Tärkeintä on saada kuvaan jotain kiehtovaa, mikä saa lukijan tarttumaan lehteen ja miettimään *Mikäs tämä oikein on?*

4.4 Kymmenen vinkkiä yhdistelmäkuva suunnitteluun

1. Alkusuunnittelu. Mieti mitä kuvalla halutaan kertoa ja mitä sen halutaan viestittävän. Käytä hyödyksesi mood boardeja, inspiraatiokuvia ja mieti mikä vuodenaika ja/tai vuorokaudenaika kuvassa on. Mielikuvitus saa liittää vapaana avaruudessa ja pilvissä.
2. Palaa maanpinnalle ja suunnittele uudestaan. Mieti, mikä on mahdollista toteuttaa, edes Photoshopilla ei voi tehdä kaikkea. (esim. mustaa ei saa valkoiseksi tai värilliseksi, sillä siinä ei ole sävyjä.)
3. Yhteistyö- ja avunantopyyntö. Pyydä ystävällisesti apua tuttavilta ja tuntemattomilta kun sitä tarvitset, ihmiset ovat yleensä hyvin avuliaita. Mieti mistä saat vaatteet ja rekvisiitan, älä unohda naapurin mummoa!
4. Mieti valmiiksi kuvakulmat ja asennot. Laajaa kuvakulmaa voi rajata uudelleen, tiukkaan ei saa helpolla lisää.
5. Mieti kuvan tarina. Koolla ja elementeillä leikittely on helppoa, tai lisäisikö jokin erikoinen detalji kuvan tarinaan jotain jännittävää?

6. Estetiikka ja visuaalisuus. Tarkista, että valot ja varjot, värit ja sävyt ovat kohdillaan ja kokonaisuus toimii.
7. Tarvitaanko kuvaan lisäelementtejä? Näitä voisivat olla vaikkapa kehykset ja tekstuurit.
8. Kuvattavan katseen suunta ja ilme. Yleensä malli katsoo kameraan, vaihtelun vuoksi mallin voi kuvata silmät kiinni, vakavana tai niin että hän katsoo pois kamerasta.
9. Kuvaa kaikkea mahdollista, tallenna ja lajittele kuvatiedostot aihepiireittäin omiin kansioihinsa tai käytä metasanoja. Jos tarvitset kuvaa, jota sinulla ei ole, voit etsiä kuvapankeista tai hankkia kuvan erikoisalojen valokuvaajilta.
10. Laita kone kiinni työstettyäsi kuvaa pitkään Photoshopissa ja katso sitä myöhemmin. Katso kuvaa myös etäämpää, vaikka parin metrin päästä. Tarkastele työtäsi kriittisesti, vaatiiko jokin muutosta. Muista, että joskus on kuitenkin lopetettava.

5 Opinnäytetyön arviointi

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi kuvamanipulaation ja digitaalisten yhdistelmäkuvien luomisen, koska aihe on mielestäni ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Kuvankäsittely on nykyisin lähes rutiininomainen toimenpide, ja käsiteltäviä kuvia käytetään yleisesti mediassa ja mainonnassa. Myös digitaalisten yhdistelmäkuvien käyttö on yleistynyt: kuvia näkee elokuvajulisteista aikakauslehtien kuvituskuviin. Vaikka yhdistelmäkuvia käytetään jonkin verran kuvituskuvamaisesti aikakauslehdissä, ei niiden suunnittelua käsitteleviä teoksia juuri löydy. Hanna Weseliuksen väitöskirja *Suunniteltu kuva* oli osuvimmin aihepiiriä käsittelevä teos, jonka löysin. Hän tutki teoksessaan kuvien rakentamista suomalaissa aikakauslehdissä ja niihin liittyvää neuvottelevaa ja editoivaa työprosessia.

Itse termienkään määrittely ei ollut yksinkertaista, sillä ne eivät ole yleisessä käytössä – ainakaan oikeaoppisesti. Digitaalisista yhdistelmäkuvista saatetaan puhua *kollaasina* vaikka ne eivät sitä liiman puuttuessa olekaan

Prosessini lähti siis varsin ”pohjamudista” ja mietin pitkään, mitä kaikkea aiheeseen itse asiassa liittyy – etenkin aikakauslehtikontekstissa. Mielestäni sain kuitenkin kerättyä työhöni paljon tietoa ja erilaisia näkökulmia. Toisaalta voisi kritisoida, että työni on sirpaleinen, monen asian tilkkutäkki. Silti koen, että käsittelemäni aiheet ovat varsin olennaisia kokonaisuuden kannalta.

Empiirisessä osassa halusin kertoa työtavoistamme, jotka ovat kehittyneet muutaman vuoden aikana. Opimme jokaisen kuvanteon yhteydessä jotain uutta, kehitimme työtapoja ja selvensimme työvaiheita, aikatauluja ja vastuualueita. Tiimityöskentelyssä tärkeää on toimiva kommunikaatio ja joustavuus, joita ilman ei synny onnistunutta lopputulosta. Työhöni haastattelin valokuvaajaa ja lehden AD:tä, jotta työssäni kuuluisi myös muiden tiimin jäsenten ääni.

Painopisteeksi valitsin koko työprosessin kuvauksen, koska kuva on kuitenkin kokonaisvaltaisen suunnittelun tulos. Näin ollen esimerkiksi pelkkien teknisten kuvankäsittelytapojen ja työkalujen läpikäyminen ei valaise koko prosessia ja päätin jättää ne työssäni vähemmälle huomiolle. Niistä kiinnostuneille riittää valtavasti materiaalia verkossa ja oppaisissa, joista saa syvällistäkin tietoa kuvankäsittelytekniikoista. Työni sisältää prosessikuvauksen lisäksi myös 10 vinkkiä, joista saattaa olla hyötyä yhdistelmäkuvien tekoon ryhtyvil-

le henkilöille. Teoriaosan siltaa empiiriseen osaan olisi kuitenkin voinut painottaa tekstisäni selkeämmin.

Alkuperäinen ajatukseni oli tehdä työstä taitettu sähköinen julkaisu, produkti, joka olisi mahdollistanut kuvapainotteisen työni visuaalisemman esitystavan. Silloin työhöni olisi voinut myös liittää nopeutettua videomateriaalia Photoshop-työskentelystä, jota olin jo kerännyt keväällä tekemistäni kansista. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista tiukan aikataulun vuoksi.

Kirjoitin työni keväällä 2016. Työni olisi voinut suunnitella huolellisemmin ja väljemmällä aikataululla. Yrittäjänä, opiskelijana ja äitinä oleminen antoi kuitenkin työlleni aikataululliset raamit, joiden puitteissa se piti saada valmiiksi. Pitkän raportin kirjoittaminen on ollut työlästä, mutta opettanut pitkäjännitteiseen kirjoitustyöhön. Asioiden jäsentäminen ja työn rakenteen pohtiminen on ollut haastavaa, ilman opinnäytetyön ohjaajan apua työni olisi saattanut jäädä puolitiehen.

Olen myös hyvin kiitollinen toimituspäällikkö Anu Jämsénille hänen rohkeudestaan lähteä tuntemattomalle polulle fantasiakuvan luomisprosessiin, työni on siitä omanlaisensa kiitos. On ollut hienoa tutustua tiimin jäseniin työskentelyn kautta ja tehdä yhdessä uniikkeja kansikuvia, jotka ovat herättäneet lukijoidenkin sympatian. Vastaavia kansikuvia ei suomalaisissa aikakauslehdissä ole juuri näkynyt, joten voimme nähdä luomamme kansikuvat edelläkävijöinä perinteisessä suomalaisen aikakauslehden kansikuvamaisemassa.

Lähteet

Aikakausmedia. Aikakauslehtifaktat 2015. Luettavissa:

http://www.aikakauslehdet.fi/content/Liitetiedostot/pdf/Aikakausmedia_Aikakauslehtifaktat_2015_2015_06_30.pdf. Luettu 02.4.2016.

Aikakausmedia. Aikakauslehtinimikkeet 2005 – 2014. Luettavissa:

http://www.aikakauslehdet.fi/aikakauslehtinimikkeiden_maara. Luettu 02.04.2016.

Associated Press. AP News Values & Principles. Luettavis-

sa: <http://www.ap.org/company/News-Values>. Luettu 01.04.2016.

Associated Press. 2014a. AP severs ties with photographer who altered work. Luettavis-

sa: <http://www.ap.org/Content/AP-In-The-News/2014/AP-severs-ties-with-photographer-who-altered-work>. Luettu 01.04.2016.

Associated Press. 2014b. Fidel Castro handout photos digitally altered. Luettavissa:

<http://www.ap.org/Content/AP-In-The-News/2014/AP-Fidel-Castro-handout-photos-digitally-altered>. Luettu 01.04.2016.

Behance. 2015. Year in Review. Luettavissa: <https://www.behance.net/yearinreview>. Luettu 28.3.2016.

Codex99. 2008, päivitetty 2014. The Two Ways of Life.

Luettavissa: <http://www.codex99.com/photography/10.html>. Luettu 24.3.2016.

The Daily Dot. 2013. Chinese officials sick of being Photoshopped into porn.

Luettavissa: <http://www.dailydot.com/society/chinese-officials-photoshop-porn-blackmail>.

Luettu 22.05.2016.

Enroth, T. 2009. Tosia vai muokattuja kuvia? Yle Uutiset. Luettavissa:

http://yle.fi/uutiset/tosia_vai_muokattuja_kuvia/758497. Luettu 24.03.2016.

Fineman, M. 2012. Faking It: Manipulated Photography before Photoshop. The Metropolitan Museum of Art. New York.

Harris, M. 2016. An Interview With Jerry Uelsmann. Luettavissa:

<http://www.digitalphotopro.com/profiles/jerry-uelsmann-the-chemist>. Luettu 22.05.2016.

Hostetler, L. 2004. Pictorialism in America. Luettavissa:

http://www.metmuseum.org/toah/hd/pict/hd_pict.htm. Luettu 17.3.2016.

HSTV 27.8.2015. Saako uutiskuvaa käsitellä? Sanomatalon asiantuntijakeskustelu. Katsottavissa: <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1440643239076>. Katsottu 10.3. 2016.

Hyvönen, M. 12.5.2016. AD. Lapsen Maailma. Haastattelu. Helsinki.

International Center of Photography. W. Eugene Smith. Luettavissa:

<https://www.icp.org/browse/archive/constituents/w-eugene-smith?all/all/all/all/0>. Luettu 22.05.2016.

Kalha, H. 2012. Ihme ja kumma. Surrealismia ja silmänlumetta 1900-luvun alun postikorttitaiteessa. WSOY. Helsinki.

King, S. Notes on Pictorialism. Luettavissa:

<http://sandykingphotography.com/resources/technical-writing/notes-on-pictorialism>. Luettu 17.3. 2016.

Land, G. 2011. The Failure Of Success. Katsottavissa:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZfKMq-rYtnc>. Katsottu 13.4.2016.

Lapsen Maailma. Mediakortti 2016. Luettavissa: http://lapsenmaailma.fi/materiaali/LM-mediakortti16_HRES2.pdf. Luettu 03.03.2016.

Lastensuojelun Keskusliitto. Keskusliitto. Luettavissa: <https://www.lskl.fi/keskusliitto>. Luettu 03.03.2016.

Laukkanen, L. 2015. Camp Creative – luova valokuvaus ja kuvankäsittely. Docendo. Jyväskylä.

Lehtonen, A. 2016. Kuva ja hätä. Minkälaista todellisuutta Helsingin Sanomien ulkomaanuutisten valokuvat rakentavat kriiseistä vuonna 2015. Opinnäytetyö, Journalismin koulutusohjelma. Haaga-Helia. Helsinki.

Luukkonen, I. 2004. Valokuvan merkitysydintä metsästävässä. Luettavissa:

<http://www.ismoluukkonen.net/about/merkityksia.html>. Luettu 18.3. 2016.

Magnum Photos. Frequently asked questions. Luettavissa:

http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAX_13. Luettu 20.3.2016.

Moderna Museet. Exhibitions: Gustave Rejlander. Luettavissa:

<http://www.modernamuseet.se/stockholm/en/exhibitions/oscar-gustave-rejlander1>. Luettu 24.3.2016.

The Museum of Hoaxes. Dr. Schweitzer in the Congo. Luettavissa:

http://hoaxes.org/photo_database/image/dr_schweitzer_in_the_congo. Luettu 28.3.2016.

Mäenpää, J. 2008. Muokkausta ja manipulaatiota. Digitaalisen kuvankäsittelyn rajat suomalaisissa sanoma- ja aikauslehdissä. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampere.

The National Gallery. Canaletto. Luettavissa:

<https://www.nationalgallery.org.uk/artists/canaletto>. Luettu 20.03.2016.

Orvell, M. 2012. Social Documentary and Pictorial Manipulation: The Kindred Spirits of H.P. Robinson and W. Eugene Smith

Katsottavissa:

https://www.youtube.com/watch?v=zpx7N_63dM&list=PL8HAKqKX065ANJaiqcbNZBCc2Yw-Vd1f. Katsottu 25.3.2016

Petapixel. 2013a. Oscar Gustav Rejlander (1813-1875): The "Father of Art Photography"

Luettavissa: <http://petapixel.com/2013/07/01/oscar-gustav-rejlander-1813-1875-the-father-of-art-photography>. Luettu 24.3.2016.

Petapixel. 2013b. Marked Up Photographs Show How Iconic Prints Were Edited in the

Darkroom. Luettavissa: <http://petapixel.com/2013/09/12/marked-photographs-show-iconic-prints-edited-darkroom>. Luettu 24.3.2016.

Pittnick, R. Jerry Uelsmann: On the Fringes of Understanding. Luettavissa

<http://www.bandwmag.com/articles/jerry-uelsmann-on-the-fringes-of-understanding>. Luettu 22.05.2016.

Postcardiva. Postcard Blog. Luettavissa: <http://postcardiva.blogspot.fi/2010/03/reutlinger-parisian-photo-postcards-of.html>. Luettu 11.5. 2016.

Rantanen, L. 2007. Mistä on hyvät lehdet tehty? Hill and Knowlton Finland Oy. Helsinki.

Roiha, H. 23.2.2016. Valokuvaaja. Lapsen Maailma. Haastattelu. Billnäs.

Saraste, L. 1980. Valokuva – pakenevan todellisuuden kuvajainen. Kirjayhtymä. Lahti.

Schaefer, J. 2008. Magnum – kuvia, todisteita ja tulkintoja. Geo 3/2008 s. 68–73.

Shaden, B. 2013. How to find inspiration as a photographer. Katsottavissa:
<https://www.youtube.com/watch?v=wwicQal3hgA>. Katsottu 23.3.2016.

Uusikylä, K. 2012. Luovuus kuuluu kaikille. PS-kustannus. Juva.

Webneel. 30 Mind Blowing Advertising Photo manipulation works by Dimitri Daniloff. Luettavissa: <http://webneel.com/webneel/blog/30-mind-blowing-photographs-and-creative-photo-manipulation-works-dimitri-daniloff>. Luettu 22.05.2016.

Weselius, H. 2014. Suunniteltu kuva. Henkilövalokuvien rakentaminen aikakauslehdessä. Musta taide. Helsinki.

Wonderings. 2011. Luettavissa: <https://wonderings.net/vintage-postcards/atelier-reutlinger>. Luettu 11.5. 2016.

Kuvaluettelo

Kuva 1. Lapsen Maailma 12/2014

Kuva 2. Roiha, K. 2015. Kansitiimi.

Kuva 3. Canaletto, G. 1730. The Grand Canal, Piazzetta and Dogana, Venice.

Kuva: Wall Street Journal 20.09.2012. Haettavissa:

<http://www.wsj.com/articles/SB10000872396390443995604578000150349383258>. Haettu 8.3.2016.

Kuva 4. Ulysses S. Grantin kuva. Kuva: Photo Tampering throughout History. Haettavissa:

http://pth.izitru.com/1864_13_00.html. Haettu 10.3.2016.

Kuva 5. Rejlander, O. 1857. The Two Ways of Life. Kuva: Mai Mano Haz, 1.10.2012. Haettavissa:

http://maimanohaz.blog.hu/2012/10/01/rejlander_robinson_es_a_composite-foto. Haettu 10.3.2016.

Kuva 6. Robinson, H. 1858. Fading Away. Kuva: Art Blart, 21.01.2013. Haettavissa:

<https://artblart.com/tag/henry-peach-robinson-fading-away/>. Haettu 10.3.2016.

Kuva 7. Helena Rubinsteinen mainos. Kuva: CBS News, 22.1.2010. Haettavissa:

<http://www.cbsnews.com/news/demi-moore-not-perfect-enough-for-perfume-ad-before-and-after-pics-show-enthusiastic-use-of-photoshop/>. Haettu 15.3.2016.

Kuva 8. Daniloff, D. 2012. Campari-mainos. Kuva: millaj.com. Haettavissa:

<http://www.millaj.com/pics/campari201201.jpg>. Haettu 22.05.2016.

Kuva 9. Shaden, B. Character untold. Kuva: brookeshaden.com. Haettavissa:

<http://brookeshaden.com/gallery/?page=2>. Haettu 14.3.2016.

Kuva 10. Fisher, C. Esquire: Andy Warhol. 1969. Kuva: esquire.com. Haettavissa:

<http://www.esquire.com/entertainment/g2388/carl-fischer-covers-1015>. Haettu: 20.3.2016.

Kuva 11. Rotophot. 1908. Kuva: Kalha 2012, 115.

Kuva 12. Reutlinger. 1903. Kuva: Wonderings.net. Haettavissa: <https://wonderings.net/vintage-postcards/atelier-reutlinger>. Haettu: 14.3.2016.

Kuva 13. Lapsen Maailma 4/2016

Kuva 14. Lapsen Maailma 1/2016

Kuva 15: Lapsen Maailma 02/2014

Kuva 16: Lapsen Maailma 10/2014

Liitteet

Liite 1. Lapsen Maailma -lehden kansia 2009-2016.

Liite 2. Syyskuun kansikuvan tekoa kesällä 2014.

Liite 1.

Lapsen Maailman kansia 2009-2011

Lapsen Maailman kansia 2014-2016

Liite 2: Syyskuun kansi 2014. Kansikuvan tekoa kesällä 2014. Kuvat: Heidi Söyrinki ja Katriina Roiha.

